

Çdo pasardhës
i imi do
ta vizitojë
Kosovën!

BIDEN

E mërkurë
28 korrik 2021

Viti XXI
nr 166

Çmimi
30 L / 1 euro

E pavarur,
periodike

www.shqiperia-etnike.com
shqiperia_etnike@yahoo.com

English, page 15

Drejtore
Sokol Pepushaj

**"DO TË KAPEN
PESHQ E PE-
SHKATARË"**

Sokol Pepushaj
faqe 4

**50 MILION
MESAZHE ...**

Artue Zhzeji
faqe 3

**ÇFARËDO TË
BËSH...**

Lutfi Dervishi
faqe 6

EDITORIAL

**Presheva,
Medvegja e
Bujanoci pikë
neuralgjike
dhe çështje
e pazgjidhur
kombëtare
shqiptare...**

nga Prof. Rexhep Abazi

Komuna e Medvegjës shtrihet në jugun e Serbisë, në pjesën më të pazhvilluar të saj, jo se nuk ka mundësi dhe kushte, por qëllimisht për shkak të popullatës shqiptare që jeton në te, apo në Kosovën Lindore, siç e quajmë ne shqiptarët. Gjendet në kilometrin e gjashtëdhjetë të rrugës Prishtinë-Leskoc, 180 km. nga Presheva e 150 km. nga Bujanoci. Ka një territor kodrinor e malor, me male të bujshme të ahut, bungut, shkozës dhe pak pisha të mbjella vende-vende. Ka tokë të mirë pjellore e cila lejon kultivimin e grurit, misrit, elbit, thekrës, tërshërës, patates, pemëve dhe parimeve. Ka xeheroren e Lecit, në të cilën dikur me sukses nxirrej ari e plumbi, kurse sot punon me kapacitete të zvogëluara e me numër të vogël të punëtoreve, sa për mirëmbajtje për t' mos u mbyllur. Dikur kjo xeherore ishte në përbërjen e kompleksit gjigant xeherore-industrial "Trepça", kohë kjo kurë lulëzonte prodhimi dhe zhvillimi i sajë. Ka edhe Bajën e Siarinës, një gjerdan të trojeve shqiptare, me një numër të madh burimesh natyrore të ujërave minerale me veti shëruese, për pirje, për larje dhe masazh, ndoshta sipas vetive shëruese e para në Evropë, por tërësisht e pa ndërtuar dhe e pa zhvilluar. Popullatën e Medvegjës e përbëjnë shqiptarët autokton dhe serbët e malazezët kolonistë të ardhur në tokat shqiptare. ...

/ faqe 9

Raporti i OSBE-ODIHR për zgjedhjet e 25 prillit, sipas "Zërit të Amerikës"

faqe 4

Saga e Komunitetit Çam

Një nga grupet e pakicave më të persekuatuara në Shqipëri është Komuniteti Çam. Nga vitet 1940 e deri më sot, mijëra prej tyre u arrestuan, u burgosën, u internuan, u vranë ose u detyruan të internohen për shkak të pozicioneve të tyre antikomuniste. Saga e tyre vazhdon edhe sot. Më 24 korrik 2021, Policia arrestoi Arben Meta, koordinatoren politik kombëtar për Shoqatën Chamria. Sapo u arrestua dhe u dërgua në stacionin e policisë, ai u mor në pyetje nga agjentët e SHISH (Shërbimi Informativ Kombëtar), në lidhje me punën e tij politike, ...

/ faqe 2

Rikthehet pas katër vitesh, malësori shqiptaro - amerikan Gjon Frani Ivezaj të dëshmojë për Rrënjët dhe Malet e Malësisë së Madhe

Ditën e premte, me datën 23 korrik 2021 në ambientet e Bibliotekës "Marin Barleti" të qytetit të Shkodrës u organizua një veprimtari kulturor me tematikë "takim me lexuesin", ku miku i kahershëm i kësaj biblioteke, Profesor Gjon Frani Ivezaj promovoi njëherazi dy librat e tij të fundit "Iliro Paganët dhe Sfidat e Krishterimit në Shqipëri" si dhe "Rrënjët dhe Malet e Malësisë së Madhe".

Realizimi i kësaj veprimtarie u bë nën kujdesin e veçantë të drejtorit të bibliotekës z. Maxhit Cungu dhe monitorimin profesional të znj. Linda Doda- Kavaja.

/ faqe 14

Saga e Komunitetit Çam

Një nga grupet e pakicave më të persektuara në Shqipëri është Komuniteti Çam. Nga vitet 1940 e deri më sot, mijëra prej tyre u arrestuan, u burgosën, u internuan, u vranë ose u detyruan të internohen për shkak të pozicioneve të tyre antikomuniste. Saga e tyre vazhdon edhe sot.

Më 24 korrik 2021, Policia arrestoi Arben Meta, koordinatoren politik kombëtar për Shoqatën Chamria. Sapo u arrestua dhe u dërgua në stacionin e policisë, ai u mor në pyetje nga agjentët e SHISH (Shërbimi Informativ Kombëtar), në lidhje me punën e tij politike, veçanërisht përfshirjen e tij me Diasporën Çame në Greqi, SHBA dhe Kanada. Sipas Z. Meta, ata e rrahën dhe e torturuan atë kur ai refuzoi të siguronte informacion në lidhje me Koordinatorët e Diasporës, konkretisht Jusf Goxha të Athinës, Greqi, Nazif Rexho të Nju Jorkut, SHBA, Sali Bollani, New Jersey, SH.B.A. dhe Tan Dragoni të Kanadasë.

“Kjo nuk është hera e parë që unë jam ndaluar dhe marrë në pyetje nga SHISH për punën time politike dhe koordinimin tim të aktiviteteve politike dhe financiare me Diasporën e Kamit” pretendon Meta. “Por kësaj here ata, policia dhe SHISH, më rrahën dhe më torturuan. Ata më rrahën aq ashpër kur unë refuzova të siguroja informacion veçanërisht në lidhje me marrëdhëniet e mia me koordinatorët e SHBA dhe shumë e parave që ata po dërgojnë në Shoqatën Chamria në Shqipëri dhe unë kam fotografitë për ta provuar atë, “vazhdoi ai.

Ka fotografi që qarkullojnë që tregojnë se Z. Meta është arrestuar nga policia si dhe ka marrë trajtim mjekësor pas arrestimit dhe lirimit. Asnjë akuzë nuk është ngritur kundër tij, dhe zëdhënësi i Policisë së Shtetit nuk

e mohoi arrestimin e tij dhe as zyra e marrëdhënieve me publikun për SHISH.

Sipas Arsim Kameto, sekretari i Kryetarit të Shoqatës Kombëtare Patriote të Çamërisë, muajin e kaluar, Zyra e Kryetarit u kontrollua nga agjentët e SHISH dhe ai u mor në pyetje nga SHISH në lidhje me diskutimet e tij me Koordinatorët e tij të Diasporës, veçanërisht në lidhje me financat. Avokati që po merret me këtë çështje, Florie Trepca, një person Çame, na tha se ajo po mbledh fakte, informacione dhe po flet me dëshmitarët për këto incidente dhe abuzimet e policisë dhe SHISH dhe u ka kërkuar anëtarëve të parlamentit të mbajnë një seancë dëgjimore për këtë çështje.

Ne kontaktuam të gjithë Koordinatorët e Diasporës, por ata nuk pranuan sepse ata kanë familjarë në Shqipëri dhe policia ose SHISH mund t'i ngacmojë ata.

Redaksia

50 milionë mesazhe për të “vrrarë” Lulzim Bashën! Por..

Shkruan **Artur Zheji**

“Birn”, bën shpesh zbulime dhe investigime të pazakonta, të cilat herë janë në favor dhe herë janë kundra, njerës apo tjetrës palë politike. Kësaj rradhe, gazetari Besar Likmeta, ka goditur fort dhe në lule të ballit, me investigimin e tij bombastik dhe me mjaft prova të pakundërshtueshme në dorë. Sipas këtij investigimi, shumë muaj përpara Fushatës Zgjedhore, socialistët kishin filluar kundër Bashës, një Fushatë tjetër dhe të pashpallur zgjedhore, të egër dhe të kushtueshme sa s’ka!

Shënjestra ishte personaliteti i Bashës dhe krijimi i një pikturë të rreme, duke u përpjekur të tjetërsojnë perceptimin e opinionit publik dhe të opinionit politik, për atë që përfaqson në të vërtetë Lideri i Opozitës.

Partia Socialiste pra, dhe strategjistët e vet politikë të huaj, janë angazhuar intesivisht prej Shtatorit 2020, për të sulmuar dhe për ta zvogëluar figurën publike dhe politike të kryetarit të Partisë Demokratike.

Por që kjo Maxhorancë e “Rëndë”, plot pordhë dhe vetëmburje të fryra kacek, të kish nevojë për 50 milion mesazhe denigruese për të zvogëluar

Lulzim Bashën në sytë e shqiptarëve, kjo ishte se çfarë ishte!

Qindra mijëra euro të dukshme dhe kushedi se sa miliona të padukshme janë angazhuar në këtë “Operacion” luftarak të mirëfilltë për të bombarduar imazhin e Lulzim Bashës në sytë, veshët dhe mendjen e mjegulluar të shqiptarëve, na hap sytë Birn!

Dhe mund të thuhet se kjo Fushatë e mirëshënjestruar, është përhapur jo vetëm nëpërmjet mediave anonime

dhe rrjeteve sociale, por edhe në një pjesë të madhe të mediave kombëtare, të sponsorizuara fort kundër Lulzim Bashës dhe personalitetit të tij.

Tani Fushata Politike ka mbaruar. Pushteti politik mbeti forcërisht apo djallëzisht në të njëjtat duar të mbi-pushtetshme.

Porse, mendoj se Pushtetin Moral, investigimi i Birn, ja riktheu fort dhe qartë liderit demokrat Basha.

Sepse dilet në një përfundim të

thjeshtë:

Strategjistët e huaj e të super mirëpaguar të Partisë Socialiste, paskan identifikuar te Lulzim Basha, “kockën” e fortë të Zgjedhjeve të 25 Prillit 2021 dhe në të vërtetë, përtej Tymnajave e sulmeve publike pa bereqet dhe plot provokacion, që shpërndante Rama, kundër Berishës dhe Metës, burime anonime vreri dhe helmi politik, lëshonin në eterin shqiptar 50 milion mesazhe denigruese kundër Bashës. Që do të thotë rreth 31,5 mesazhe për cilindo nga 1,6 milion votuesit e Republikës së Shqipërisë.

Porse përsëri, demokratët dhe më gjerë, qëndruan besnikërisht në krah të kryetarit të tyre duke kapitalizuar një numër rekord votash, në ato kushte krejtë të pabarabarta...

Dhe me sa duket “strategjtë” e super paguar të Partisë Socialiste, vazhdojnë edhe tani, në zgjedhjet brenda Partisë Demokratike, të shënjestrojnë edhe njëherë Lulzim Bashën, si njeriun më të rrezikshëm të Opozitës!

Dhe kuptohet, do vijojnë ta godasin, por me sa duket deri tash, ashtu si edhe në 25 Prill, e kanë vështirë ta ndajnë atë nga mbështetja e shumicës së demokratëve...

Pse Shqipëria është vend frike dhe krimi?

Këtë pyetje e bëjnë shpesh shqiptarët, por edhe ndërkombëtarët. E bëjnë pasi Shqipëria është një vend me pasuri dhe klimë të përshtatshme për prodhimtari dhe je jetesë.

E ka bërë Shqipërinë vënd frike, vend pasigurie, vend ku pushtetarët vjedhin gjithçka, politika e keqe e 30 viteve të fundit.

Shqiptarët, janë vrrarë në masë, për shkak të keqeverisjes dhe politikave konfliktuale. Në një shkrim të gazetës italiane Corriere della Sera, disa kohë më parë, jepen shifra të frikshme. Në 18 vjet, që gazeta ka marrë shifra zyrtare, kanë humbur jetën rreth 22 000 shqiptarë. Shkak konfliktet për pronën dhe hakmarjet. Ka patur shumë vrasje edhe për banalitet si “pse më shikon shtrëmbër”.

Janë shumë element që i detyrojnë shqiptarët të marrin rrugët pa rrugë të perendimit.

Pushteti ka vjedhur aq shumë, sa janë krijuar diferenca sociale. Kush ka kundërshtuar hajdutët dhe kriminelët, është kërcënuar me jetë. Shumë madje janë vrrarë.

Një ndër viktimat e pafajshme të këtij sistemi kriminal, është edhe Aurela Mustali (Jacaj), e vitlindjes 1978. Aurela është nga fshati Vajushtë, lokalitetit Gruemirë,

bashkia Malësi e Madhe.

Ka kaluar persekutim dhe kërcënata me prapavijë politike, sa disa herë, ka qënë më afër vdekjes se sa jetës.

Politika në Shqipëri vret.

Prandaj ambasadorja amerikane e ka trashur zërin kundër partive që mbrojnë disa persona “non grata” në Amerikë. Madje i kanë edhe ligjëbërës.

Socialistët, në nëntë vitet e fundit, kanë

rritur vjedhjet dhe kriminalitetin, kanë manipuluar votat, kanë bashkpunuar me bandat, kanë keqtrajtuar kundërshtarët.

Si një aktiviste e njohur e Partisë Demokratike, Aurela Mustali (Jacaj), është një person që është kërcënuar shumë here. Bandat socialiste, kanë arritur që edhe ta dhunojnë fizikisht, duke i thënë se kur të duam, edhe të vrasim.

Të jesh sot një pasardhëse e një familjeje antikomuniste, sic është Aurela Mustali (Jacaj), është problem. Në këtë vend, krimi është kudo, në rrugë e në shtet. Janë akoma disa deputetë që bëjnë ligje, edhe pse janë të rrezikshëm, “non grata” për Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Demokratja Aurela Mustali (Jacaj), mësohet se në vitet e vështira 1997-2001 ka qënë shumë aktive. Ishte anëtare e Partisë, ishte në ballë të përpjekjeve për demokraci dhe liri njerëzore. Të mos harrojmë, në vitet 1997-1998, janë vrrarë mbi 4000 njerëz. Kriminelët paten grabitur të gjitha depot e armatimit, bankat dhe deri thesarin e shtetit në Krrabë.

Në atë kohë të vështirë, kohë lufte, Aurela Mustali (Jacaj), kryente funksionin e sekretares së Partisë Demokratike në Universitetin ku ka studiuar.

Është dalluar në organizimin e stu-

denteve. Por jo vetëm në Universitet. Në Fshatin e vet dhe në bashkinë Malësi e Madhe, ajo mbahet mend si aktiviste politike dhe organizatore e mire në grumbullimin e fondeve financiare për Partinë Demokratike.

Prandaj edhe u vu në shenj, prandaj u kërcënua me jetë në shumë forma, psikologjikisht e deri fizikisht.

Është arritur derisa ta arrestojë policia. Policia e drogës dhe e krimin, duke i shërbyer politikës mafioze, e kanë arrestuar dhe torturuar shtetasen Aurela Mustali (Jacaj). I kanë thëna haptas, të largohet nga Partia Demokratike, se ndryshe edhe e vrasin.

Në kushte, ku jeta rrezikohet, u detyrua të braktisë vëndin e vet. Sot, pas interesimit të gazetës sonë, kryetari i Partisë Demokratike Malësi e Madhe, Anton Kokaj, na tregon. Ai thotë, se Aurela për fat, është larg. Ajo është martuar me Sali Mustali, edhe ky person që i është rrezikuar jeta si aktivist politik në Shqipëri.

Kryetari i Partisë Demokratike Malësi e Madhe deklaroi për gazetën, se ky çift, por edhe disa persona të tjerë, janë të rrezikuar me jetë në Shqipëri.

Ndue Bacaj

Yuri Kim: Do kapen gjithë “peshqit” dhe ca “peshkatarë”

Shkruan Sokol Pepushaj

Vjeshtë e “peshkut”. Uji ka shterruar. Lëvizin të trullorur, një nga një e në tufa. Pra, tërhiqen zvarrë “pellgjeve” që kutërbojnë erë krimi, e askush nuk i ngacmon.

Si shpjegohet kjo?

E para, këta “peshq” janë shumë agresivë. E dyta, i mbron ligji.

Po, ligji mbron edhe ujkun, tigrin, qenin, gaforren, këndezin, thëllëzën.

Peshku mbrohet nga partitë, televizionet, portalet, e deri nga rrjetet sociale. Në fakt ka një shpjegim.

Të jesh “peshk”, ngjan më keq se të jesh qen, ujk apo tigër.

Një ujk për shëmbull, me pseudonimin Ilir Beqaj, që ka grabitur 120 milion euro me një “sulm”, nuk është thjeshtë ujk.

Këtë, dhe të tjerë si ky, bile edhe “tigra” meqë kanë kullufitur shumë herë, ish ambasadori Donald Lu, i ka pagëzuar “peshq”.

Këta pra janë “peshqit”.

Prandaj nuk kapen lehtë. Ja, jepu nga një “grep” krye spakasit Arben Kraja dhe Kryeprokurorit Olsian Çela. Thuaju, kapini Ilir Metën, Sali Berishën, Fatmir Mediun, Lulzim Bashën, Edi Ramën e deri Aleksandër Meksin, që nga “myshku” i kohës, i janë harruar edhe “mustaqet”.

Shpjegojua me durim këtyre dy “peshkatarëve” se peshku barbu, ka mustaqe, si Meksi. Shpjegojua se, ish kryeministri i parë pluralist u bë ndërtues e milioner, deri në çmënduri të pasurive, prandaj është “peshk”.

Ç’ndodh, thua ti?”

Këta dy “peshkatarë” dhe tjerët, vetëm ngrejne ca “dallgë” të tipi Adriatik Llala: Do bëjmë namin duke zënë “peshk”. Sa të vijë shtatori...

Pra, aty rrinë gjithë jetën e nuk kapin përveçse “bërcakë”.

Megjithatë, “peshqit” do të kapen.

Justifikimet janë hile. Ambasadorja Kim shpjegoi se “Ligji, “gropi”, është i njëjtë për të gjithë “peshqit”. Prandaj nuk shpëton asnjëri.

Pra, të gjithë “peshqit” i ka zënë në “grop” Amerika.

Por, meqë janë në “ujrat” e Tiranës zyrtare, këta Spakasit, janë orientuar t’i kapin.

Edhe atë shprehjen e famshme të “shtirjes”, mos e harroni. Është më shumë se kod kur mendohet se “peshkatarët” shqiptarë edhe mund të shtiren sikur zënë peshq.

Përtej kësaj, nëse këta kapin vetëm “saraga”, peshkatarë amerikanë mund të na duhen. Po, se “peshku” do të kapet patjetër.

Vetëm në “moçalin” e qelbur të Ilirjan Celibashit, janë tre “peshq” me grep në gojë.

Në “brrakat” e policisë, hetuesisë, prokurorisë dhe të partive, janë tufa të mëdha “peshqish”.

Të gjithë me “grop” amerikan në gojë.

Kanë thirrur në “Log” të drejtësisë, padrejtësinë?

Po, Padrejtësinë e kanë aty. Por jo për ta ndëshkuar. Çdo padrejtësi, këta e veshin me kostumin e drejtësisë. E “lëshojnë” pastaj si “peshk” pa “luspa”.

Po atyre që u shihen pasuritë, pse nuk u “tërhiqet” “gropi” e të “rreshken” në “tiganin” e drejtësisë?!

Sepse kemi dy “pengesa” përpara: Ato qe tha ambasadorja Yuri Kim.

Disa e kanë penguar drejtësinë

Është akuzë e fortë kjo. Nëse keni dy gram tru, deshifrojeni se na ngjan se do të thotë:

1-“Ca peshkatarë”, jane bërë palë me “peshqit”.

2-Të gjithë janë me “grop” në gojë.

3-Do kapen gjithë peshqit dhe ca peshkatarë.

Raporti i OSBE-ODIHR për zgjedhjet e 25 prillit, sipas “Zërit të Amerikës”

Nga Zëri i Amerikës

Raporti përfundimtar i ODIHR-it për zgjedhjet parlamentare të 25 Prillit, i publikuar të hënën, i përmbahet gjetjeve kryesore të përfshira që në përfundimet paraprake, të nesërmen e votimit, duke u pasuruar për disa nga çështjet me elementë shtesë.

Ndërsa vlerëson procesin zgjedhor, dokumenti i përgatitur nga misioni i vëzhguesve ndërkombëtar, përmend shqetësimet lidhur me fenomenin e shitblerjes së votës, shfrytëzimit nga ana e Partisë socialiste të burimeve që i jep të qënurit në pushtet, si dhe ofron një seri rekomandimesh për zgjedhjet e ardhshme.

Raporti i qëndron vlerësimit se “në zgjedhjet e 25 Prillit, votuesit patën mundësi të zgjidhnin mes kandidatëve, të cilët mundën të bënin fushatë në mënyrë të lirë dhe në kushtet e një kuadri ligjor që respekton liritë themelore” dhe se “pas një marrëveshjeje të re që i dha fund një ngërçi politik, aktorët kryesorë patën besim të mjaftueshëm për të marrë pjesë në zgjedhje”. Megjithatë raporti vëren se “ndërsa një numër rekomandimesh të ODIHR dhe Komisionit të Venecias u morën parasysh në ndryshimet ligjore, rekomandime të tjera mbeten të patrajtuara, përfshirë ato që lidhen me de-politizimin e komis-

ioneve zgjedhore të nivelit më të ulët, të drejtat e votimit të personave me aftësi të kufizuara, përgjegjësinë penale për shpifje dhe përdorimin në lajme të materialeve të fushatës”

Partia socialiste në pushtet, e cila fitoi një mandat të tretë qeverisëse kritikohet se “mori avantazhe të konsiderueshme nga të qenit në pushtet, përmes kontrollit të administratës lokale dhe nga shpërdorimi i burimeve të administratës publike. Kjo u amplifikua përmes mbulimit pozitiv të institucioneve shtetërore në media” thekson raporti, i cili më tej vëren se “pavarësisht një kuadri ligjor solid që ndalon shpërdorimin e burimeve administrative dhe minimizon avantazhin e partisë në pushtet, ministrat vazhduan të bënin fushatë gjatë angazhimeve zyrtare. Publiciteti që erdhi si rrjedhojë e kësaj i dha partisë qeverisëse një avantazh të konsiderueshëm”.

Nga ana tjetër vihet në dukje se presidenti Ilir Meta, “në kapacitetin e tij zyrtar bëri fushatë kundër partisë qeverisëse”.

Sipas misionit ndërkombëtar të vëzhguesve “pretendimet për shitblerje votash qenë të vazhdueshme gjatë fushatës. Praktikant gjerësisht të përhapura të shitblerjes së votave vazhduan të përbënin problem. Një numër i lartë i hetimeve u hapën në këtë drejtim.

Rreth 30 hetime kriminale të blerjes së votës dhe rreth 50 çështje penale për parregullsi të tjera u iniciuan në lidhje me zgjedhjet e 2021”.

Raporti vë në dukje se “ofrimi i stimujve dhe presioni i pretenduar ndaj nëpunësve civilë përbënë shqetësim”. E po ashtu dhe “rrjedhja e të dhënave personale sensitive, duke përfshirë edhe preferencat politike të zgjedhësve përbënë shqetësim serioz dhe i bënë zgjedhësit vulnerabël ndaj trynisë”, thekson raporti duke ju referuar kështu sistemit të patronazhistëve të ngritur nga Partia socialiste.

Raporti përfundimtar vlerëson qartazi rolin e Komisionit Qendror të Zgjedhjeve, dhe strukturave të tij, përfshirë fazën e ankimimeve në të cilën u angazhua dhe Kolegji Zgjedhor. Sipas ODIHR-it ankimimet dhe apelimet “u morrën në konsideratë në një proces të hapur dhe të rregullt, me respektimin e të drejtave procedurale të palëve dhe vendimet të justifikuar në mënyrë të arsyeshme”.

ODIHR ka ofruar dhe një seri rekomandimesh “për të mbështetur përpjekjet për të harmonizuar zgjedhjet në Republikën e Shqipërisë me angazhimet e OSBE-së dhe detyrimet dhe standardet e tjera ndërkombëtare për zgjedhjet demokratike”. Janë të paktën 5 rekomandime që cilësohen si përparësore e që lidhen “me nevo-

jën për të rishikuar më tej kornizën ligjore, për të garantuar të drejtën për një zgjedhje të lirë dhe të fshehtë, për identifikimin, hetimin dhe ndjekjen penale të rasteve të blerjes së votës, për garantimin e sigurisë së të dhënave personale të qytetarëve dhe kufizimin e përdorimit në lajme të materialeve elektorale”.

Në zgjedhjet e 25 Prillit Partia socialiste siguroi e vetme shumicën me 74 deputetë. Partia Demokratike mori 59 vende në parlamentin e ardhshëm, ndërsa aleatja e saj kryesore LSI, e cila garoi më vete, do të ketë 4 deputetë. Opozita vijon të denoncojë zgjedhjet duke i konsideruar ato një masakër elektorale, e duke deklaruar se nuk do t'i njohë kurrë ato, pavarësisht se në shtator do të jetë pjesë e parlamentit të dalë nga këto zgjedhje. Edhe në një reagim pas publikimit të raportit, kryetari demokrat Lulzim Basha shprehet se ky dokument “konfirmon se më 25 prill u tjetërsua vullneti i shqiptarëve. Raporti konfirmon atë që të gjithë shqiptarët e dinë tashmë: 25 prilli nuk kishte lidhje me demokracinë dhe zgjedhjet e lira e të ndershme”. Ndërsa sipas sekretarit të Përgjithshëm të Partisë socialiste, Taulant Balla, Shqipëria mori “raportin më të mirë për zgjedhjet në këto 30 vite”/ Zëri i Amerikës/

Çfarëdo që të bësh sërish je “fajtor”

Shkruan Lutfi Dervishi

Nëse kritikon qeverinë do të thonë se të paguan opozita,

Nëse kritikon opozitën do të thotë se je shitur te qeveria,

Nëse i kritikon të dy do të thonë bën lojën e oligarkëve...

Nëse i kritikon oligarkët do të thonë i shantazhon për t'u marrë para!

Nëse i kritikon të gjithë do të thonë...ky është i çmendur.

Nëse përdor emra në shkrim do të thonë e ke personale

Nëse nuk përdor emra do të thonë...ke frikë të përmendesh emra!

Nëse merresh me gazetari investigative do të thonë: gjobvënës

Nëse nuk merresh do të thonë:

pse nuk investigon?

Nëse ke mbetur pa shtëpi e katandi do të thonë: ti nuk bën hajër për vete

Nëse ke shtëpi e katandi do të thonë: aaaa edhe ti si gjithë të tjerët, i korruptuar.

Nëse merresh me një ngjarje të aktualitetit do të thonë: ku ishe ti më 1991? 1996? 2006? 2016?!

Nëse shkruan për të shkuarën do të thonë: po pse nuk shkruan për këto që ndodhin sot?!

Nëse kritikon një lider do të thonë: po pse nuk e kritikon tjetrin.

Nëse i kritikon të dy (apo të tre) do të thonë: e bën për snobizëm.

Nëse shkruan për sportin do të thonë...nuk ta mban të shkruash për politikë.

Nëse shkruan për politikë do të thonë të gjithë merren me këtë sport!

Nëse shkruan për liderët, do të thonë: pse nuk shkruan për njerëzit.

Nëse shkruan për “njerëzit” do të thonë nuk ta mban të shkruash për “liderët”

Nëse shkruan për zjarret në Amazonë do të thonë pse nuk shkruan për zjarret në Shëngjin.

Nëse shkruan për zjarret në Shëngjin do të thonë: bota digjet dhe ky e ka mendjen te Shëngjini

Nëse shkruan humor do të thonë: seriozisht e ka ky?

Nëse nuk shkruan humor- do të thonë: po ky me ne tallet?

Nëse flet për një çështje do të thonë: pse nuk hesht?

Nëse hesht do të thonë: pse

nuk flet?

Nëse shkruan të vërtetën do të thonë: këto i dinë të gjithë na thua zgjidhjen.

Nëse shkruan për zgjidhjen do të thonë: avash, avash. U bëre ti.!

Nëse nuk shkruan të hakërrehen... pse nuk shkruan.?!?

Nëse shkruan, gjithsesi ti do të jesh fajtor për...

për 13 tetorin, 30 qershorin, për negociatat, për zjarrin në Amazonë, për faktin që ka dy muaj që nuk bie shi, për krizën e refugjatë, për Brexit, dhe padyshim edhe për krizën në detin e Kinës.

Por do të jesh fajtor edhe pse ai/ ajo është pa punë, pse ai/ajo nuk del në televizor, pse nuk i ka dalë llotaria amerikane, pse nuk ka fituar llotarinë kombëtare dhe pse tani.... bën kaq shumë vapë!

AstraZeneca: I zoti e shet, tellalli s'e jep

Nga Çapajev Gjokutaj

Shkencëtarët thonë se nuk ka prova bindëse që AstraZeneca shkakton tromboza, politikanët nxitojnë të pezullojnë përdorimin e saj; institucione të populluara nga shkencëtarë si OBSH deklarojnë se dobitë e kësaj vaksine i tejkalojnë dukshëm rreziqet potenciale, por shumë shtetete të BE- së, përfshirë dhe Gjermaninë e Francën, kanë pezulluar përdorimin e saj. Gjithë kjo kundërvenie të kujton proverbin 'i zoti e shet, tellalli s'e jep'.

Ka diçka kontraversale: shkencëtarët thonë se nuk ka prova bindëse që AstraZeneca shkakton tromboza, politikanët nxitojnë të pezullojnë përdorimin e saj; institucione të populluara nga shkencëtarë si OBSH deklarojnë se dobitë e kësaj vaksine i tejkalojnë dukshëm rreziqet potenciale, por shumë shtetete të BE- së, përfshirë dhe Gjermaninë e Francën, kanë pezulluar përdorimin e saj. Gjithë kjo kundërvenie të kujton proverbin 'i zoti e shet, tellalli s'e jep'.

Intuita të thotë se, kur shkencëtarët dhe politikanët mbajnë qëndrime të kundërta, duhet të besosh shkencëtarët. Dhe kjo për shumë arsye. Shkencëtarët janë të prirur të zbulojnë të vërtetën dhe flasin me gjuhën e fakteve, politikanët synojnë ndikimin e qytetarëve, ndaj në një pjesë të konsiderueshme të rasteve bëjnë retorikë a, më keq akoma, propagandë.

Që të bindesh për dallimin mes politikanëve dhe shkencëtarëve mjafton të kujtosh ç'ka bërë secila palë gjatë vitit të pandemisë. Shkencëtarët ndanë informacionin për genomën e virusit dhe iu futën punës për krijimin e vaksinave. Në një kohë rekord arritën prodhimin e disa vaksinave pas gjasash mjaft efikase por edhe të ndryshme në themel nga vaksinat e derisotme. Opinioni i përgjithshëm thotë se kemi të bëjmë me një revolucion në vaksinologji realizuar shumë shpejt.

Politikanët bënë të kundërtën, praktikuan e po praktikojnë atë që po quhet 'nacionalizmi i vaksinave'. Me moton

'o Mete për vete', qeveritë e vendeve të pasura kanë kontraktuar dhe po marrin gjithë sasinë e vaksinave në treg.

Kjo qasje tamarë është jo vetëm nacionaliste, por edhe dritëshkurtër: nëse nuk vaksionohen me përparësi grupet e rrezikuara në gjithë botën, virusi do vazhdojë të qarkullojë globalisht, mutacionet do jenë të shumta e stoku i vaksinave në vendet e pasura mund të bëhet jo efikas. Me një fjalë, ku ishte hiçgjëkundi.

Ka edhe një arsye tjetër, më konkrete e cila të shtyn që për astrazenecën të besosh shkencëtarët. Është e vërtetë që në vendet të cilat po përdornin këtë vaksinë ka rreth tridhjetë raste komplikacionesh që lidhen me mpiksjen e gjakut, por nuk ka asnjë provë se këto komplikacione janë shkaktuar nga astrazeneca. Po të qe kështu, thonë shkencëtarët, në 17 milionë europianë që kanë përdorur këtë vaksinë do të duhej të kishte jo 30 por mijëra raste trombozash e anomalish gjaku.

Kundërvenia e politikanëve me

shkencëtarët për astrazenekën rezultojnë dukshëm e mprehtë, ndaj është bërë shkak spekulimesh që flasin për luftë tregëtare mes firmave farmaceutike, për interesa gjeopolitike që lidhen me synimet e rusëve dhe kinezëve për të hyrë në tregun e lakmuar të vaksinave anticovid etj.

Duke qëndruar jashtë spekulimeve dhe, larg qoftë, teorive të konspiracionit, një gjë duket e padiskutueshme: BE është e vonuar në vaksinimin anticovid dhe herët a vonë politikanët e saj do të duhet të përgjigjen.

'Le Monde' vinte në dukje dje ndryshimin mes qasjes së burokratëve të BE-së dhe atyre amerikanë e britanikë duke shtuar se pezullimi i vaksinës AstraZeneca nuk do të jetë pa pasoja, imuniteti kolektiv do të arrihet më vonë, vdekjet do të jenë më të shumta dhe kostoja ekonomike më e madhe. Nuk bën të harrojmë se vaksinimi mbetet zgjidhja e vetme për të kapërcyer këtë pandemi, përfundonte prestigjozja franceze.

Kur “i dashuri” të trafikon

“Ai ishte shumë i sjellshëm dhe i kujdesshëm. Filluam një lidhje të fshehtë dhe pas një kohe, pasi më zbuloi familja, ata kërkuan që të takoheshin me të. Ai u takua dhe familjes i la përshtypje shumë të mirë”.

“Pas një kohe, më ka ftuar që të shkoj në shtëpinë e tij. Unë u gëzova shumë sepse do të më njoftonte me familjen e tij dhe kështu mendova që lidhja jonë do të jetë stabile dhe serioze”.

“Por, fatkeqësisht ai aty nuk e kishte familjen, por një shok”.

Flutura [emër i vendosur nga redaksia] në moshën 17-vjeçare ishte keqtrajtuar, rrahur dhe shfrytëzuar seksualisht. Në një rrëfim për Radion Evropa e Lirë, ajo tregon se si ishte detyruar të shkonte në motele të ndryshme në Kosovë, që të kryente marrëdhënie seksuale. E për këtë, e detyronte personi për të cilin fillimisht ajo mendonte se e kishte të dashur dhe besonte se do të martohej me të.

Në ditën kur mendonte se do të takonte familjen e të dashurit, ajo ishte abuzuar nga një person.

“Ai shoku kishte ardhur që të më takonte mua... Cili njeri normal do ta ndante të dashurën me dikë tjetër? Unë, normal, fillova të qaj dhe nuk besoja atë që po e dëgjoja. Por, ai filloi që të përdorte dhunë fizike dhe më tha se do të më linte të zhveshur në balkon. Edhe do ta bënte një gjë të tillë, sepse qëllimi i tij ishte që të fitonte para dhe nuk i interesonin ndjenjat e mia”, tregon ajo.

Flutura më nuk u kthye në shtëpi, me arsyetimin se duhet “të qëndroj te burri”.

“Nuk kisha mundësi të flisja në

telefon as me familjen. Kështu filloi errësira. Prej asaj dite, ai më dërgonte në lloj-lloj hotelesh në disa qytete të Kosovës, me njerëz të ndryshëm. Ishte viti më i tmerrshëm i jetës sime”, shton Flutura.

Kjo ka vazhduar derisa një ditë ata ishin përcjellë nga policia, por Flutura thotë se as vetë nuk e di se kush i lajmëroi zyrtarët policorë.

“Kur na ka zbuluar policia, atij ia vendosën prangat, ndërsa mua më kërkuan që të jap deklaratë.... Vendosa të tregoj të gjithë të vërtetën. Nga aty më kanë dërguar në strehimore dhe më shpjeguan se isha viktimë. Aty e kuptova dhe u mërzhita shumë sepse ishte lënduar e thyer karakteri im”, tregon Flutura.

Ajo sot është falënderuese për ndihmën që e ka marrë, në radhë të parë nga Qendra për Mbrojtjen e Viktimave dhe Parandalimit të Trafikimit, që e ndihmoi Fluturën që të rregullojë edhe marrëdhëniet me familjen.

Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, gjatë vitit 2020 ka trajtuar dhe i ka ofruar shërbime sociale 21 viktimave të trafikimit seksual, të gjitha të nacionalitetit shqiptar, thuhet në një përgjigje të kësaj ministrie dërguar Radios Evropa e Lirë.

“Tetëmbëdhjetë nga viktimat kanë qenë fëmijë, tre të rritura, kurse një i gjinisë mashkullore”, thuhet në përgjigjen e Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale.

Këtyre viktimave, gjatë ofrimit të mbrojtjes sociale, u janë ofruar po ashtu edhe shërbime sociale, mjekësore, psiko-sociale, të ushqimit, veshmbathjes dhe shërbime farmaceutike.

Sipas Policisë së Kosovës, për ve-

prën penale të trafikimit me njerëz dhe veprave që ndërlihen me trafikimin, në vitin 2020 janë arrestuar 104 persona të dyshuar, në mesin e të cilëve ishin 90 shtetas të Kosovës, dhjetë nga Shqipëria dhe tre nga Serbia dhe Maqedonia e Veriut.

Vetëm gjatë këtij viti, mbi 30 persona janë trafikuar në Kosovë dhe po aq janë arrestuar si persona të dyshuar.

“Referuar statistikave të vitit të kaluar dhe fillimit të këtij viti, në Kosovë ka një trafikim të brendshëm, ku nga 19 viktimat e identifikuar të trafikimit me njerëz janë nga Kosova dhe që janë shfrytëzuar në Kosovë, ndërsa nuk ka pasur ndonjë rast të raportuar që Kosova të ketë qenë vend transiti”, thuhet në përgjigjen e policisë.

Qendra për Mbrojtjen e Viktimave dhe Parandalimit të Trafikimit të njerëzve ofron mbështetje menjëherë pas referimit të viktimave nga Policia e Kosovës apo nga Qendra për Punë Sociale.

Teuta Abrashi, nga Qendra për Mbrojtjen e Viktimave dhe Parandalimit të Trafikimit, tha për Radion Evropa e Lirë, se kjo qendër ofron mundësi për viktimat e trafikuar që nga faza e rehabilitimit e deri te riintegrimi afatgjatë socio-ekonomik.

“Ndihma e parë që ne mendohe mi t’iu japim është afërsia dhe t’iu ofrojmë një mbështetje sikur të jenë në një familje dhe t’i kuptojmë dhe të ndihen rehat, dhe pastaj punohet sipas planprogramit të trajtimit e riintegrim-it”, tha Abrashi.

Abrashi theksoi se sfida më e madhe në trajtimin e viktimave është balafaqimi me traumën në të cilën e ka

kaluar viktimat.

“Ne gjithmonë u themi se po u ndihmojmë. Flasim për të arriturat tona, për sukseset tona, por në fakt, ato plagët e brendshme asnjëherë nuk mundemi t’ua shërojmë. Mirëpo, mendohe mi me gjithë ato shërbime që i kemi në dispozicion, me stafin që është profesional, që të bëjmë më të mirën. Por, sfida më e madhe është riintegrimi afatgjatë”, u shpreh Abrashi.

Pasi viktimat i nënshtrohen programit të rehabilitimit, njëkohësisht Qendra kontaktet me familjen, për rikthimin e tyre pranë familjeve.

“Nga përvoja e madhe që kemi me raste të shumta, ka pasur familje që ku prindërit në fillim as nuk i kanë pranuar, as nuk kanë pasur dëshirë as të kenë ndonjë kontakt me ato. Mirëpo, me punën që kemi bërë, shumë raste kemi arritur t’i kthejmë në familje”, tha Abrashi.

Abrashi shton se numri i viktimave të trafikimit, mund të jetë edhe më i madh, pasi që, sipas saj, mbyllja për shkak të pandemisë, ka bërë që shumë raste të mos raportohen.

“Ka edhe më tepër sepse në rrethanat e tilla të mbylljes mund ta merrni me mend se si krimi i organizuar lulëzon. Kanë qenë shkaqet e tjera nga të cilat nuk ka qenë i mundur identifikimi apo referimi te ne”, tha Abrashi.

Ndryshe, Qendrat për Punë Sociale në nivel lokal kanë mandat ligjor mbrojtjen e të gjithë personave që bien në nevojë për shërbime sociale dhe familjare, e në këtë rast edhe të viktimave të trafikimit me qenie njerëzore, e që kryesisht shërbimet që ofrojnë QPS-të, kanë të bëjnë me menaxhimin, koordinimin dhe referimin e rasteve.

Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, përmes mbështetjes që ofron për sektorin joqeveritar, e konkretisht për strehimoret, gjatë vitit 2020 ka vazhduar me mbështetjen e projekteve të organizatave joqeveritare që në kuadër të tyre ofrojnë shërbime për viktimat e trafikimit në proces të mbrojtjes dhe riintegrimin të tyre.

“Sa i përket kësaj mbështetjeje, konkretisht gjatë vitit 2020 dy organizata joqeveritare vendore janë mbështetur në projekte e tyre nga ana e Ministrisë në vlerë prej 105,000 euro”, thonë nga MPMS.

Mjetet e ndara janë të orientuara në mbrojtjen sociale të viktimave, duke përfshirë strehimin në strehimore, rehabilitimin dhe riintegrimin e tyre.

Për Fluturën, ndihma e Qendrës ishte jashtëzakonisht e rëndësishme, ku ajo ka zhvilluar shumë biseda me stafin dhe psikologët.

“Më bënë të kuptoj që ajo është një ngjarje që duhet ta lë pas krahëve dhe të fokusohem në jetën time, në ardhmërinë time. Më motivuan për çdo gjë”, thotë Flutura./REL

Presheva, Medvegja e Bujanoci pikë neuralgjike dhe çështje e pazgjidhur kombëtare shqiptare

Prof. Rexhep Abazi*

Komuna e Medvegjës shtrihet në jugun e Serbisë, në pjesën më të pazhvilluar të saj, jo se nuk ka mundësi dhe kushte, por qëllimisht për shkak të popullatës shqiptare që jeton në te, apo në Kosovën Lindore, siç e quajmë ne shqiptarët. Gjendet në kilometrin e gjashtëdhjetë të rrugës Prishtinë-Leskoc, 180 km. nga Presheva e 150 km. nga Bujanoci. Ka një territor kodrinor e malor, me male të bujshme të ahut, bungut, shkozës dhe pak pisha të mbjella vende-vende. Ka tokë të mirë pjellore e cila lejon kultivimin e grurit, misrit, elbit, thekrës, tërshërës, patates, pemëve dhe parimeve. Ka xeheroen e Lecit, në të cilën dikur me sukses nxirrej ari e plumbi, kurse sot punon me kapacitete të zvogëluara e me numër të vogël të punëtoreve, sa për mirëmbajtje për t' mos u mbyllur. Dikur kjo xeheroe ishte në përbërjen e kompleksit gjigant xeheroe-industrial "Trepça", kohë kjo kurë lulëzonte prodhimi dhe zhvillimi i sajë. Ka edhe Bajën e Siarinës, një gjerdan të trojeve shqiptare, me një numër të madh burimesh natyrore të ujërave minerale me veti shëruese, për pirje, për larje dhe masazh, ndoshta sipas vetive shëruese e para në Evropë, por tërësisht e pa ndërtuar dhe e pa zhvilluar. Popullatën e Medvegjës e përbëjnë shqiptarët autokton dhe serbët e malazezët kolonistë të ardhur në tokat shqiptare pas vitit 1878.

Çfarë ndodhi në vitet 1877/78?!

Perandoria Osmane në vitin 1878 i braktisi apo i shiti tokat shqiptare të sanxhakut të Nishit, të Leskocit, Prokupjes, Kurshumlisë, Vrajës e të tjera, duke u tërhequr me ushtrinë e saj nga këto toka. Shqiptarët mbetën të pa mbrojtur dhe të pa armatosur për vetëmbrojtje. Serbia i sulmoi vendbanimet shqiptare me ushtri e banda paramilitarësh e kriminelësh duke i vrarë me burra e gra dhe me fëmije të gjithë ata që nuk i lëshonin trojet e veta. Ishte situatë tmerruese dhe alarmante kur njerëzit në dimrin e ftohtë u detyruan të braktisnin shtëpitë dhe trojet e veta për të shpëtuar kokën. Një pjesë e kësaj popullatë që mbeti në tokat e veta, e që me siguri nuk ka qenë edhe aq e vogël, me kohë e nën trysninë e madhe është asimiluar dhe për këta kurrë kush nuk e tha as një fjalë të vetme.

Shtëpitë e shqiptarëve plaçkiteshin

e pastaj digjeshin për të pamundësuar kthimin eventual të tyre.

Ishte tmerruese situata e muhaxhirëve të cilët në acarim e paparë e në borën e madhe të dimrit të viteve 1977/78 lëviznin në drejtim të Kosovës. Tregohet se njerëzit vdisnin nga të ftohtët dhe uria, rrugës mbetnin të ngrirë dhe pa u varrosur. Kishte raste kur nënave u shpëtonin fëmija nga krahu dhe ngrinin e vdisnin në borën e akullit.

Kështu, sipas studiuesit Dr. Sabit Ukës, në këtë kohë u zbrazën afro 740 vendbanime shqiptare dhe në të njëjtat u sollën kolonistët serb e malazez, pasardhësit e të cilëve edhe sot jetojnë në këto troje.

Edhe komuna e Medvegjës e pagoi çmimin e kësaj kohe, duke u zbratur nga shqiptarët afro tridhjetë e dy (32) dy vendbanime e duke u kolonizuar nga kolonistët serb e malazez.

Për çudi, në këtë komunë në at kohë mbetën dymbëdhjetë (12) vendbanime me shqiptarë, të cilat janë edhe tani me një numër të reduktuar të banorëve shqiptarë.

Kufiri i ri në mes Perandorisë Osmane dhe Serbisë u vu në vendin e kufirit të sotëm që e ndanë Kosovën me Serbinë. Prandaj fshatrat shqiptare të Medvegjës mbetën nën ingerencat e Serbisë.

Në të njëjtën kohë, Bujanoci e Presheva mbetën nën Perandorinë Osmane, duke e vu kufirin në vendbanimin Ristoc, afër Bujanocit.

Kjo situatë zgjati deri në vitin 1912 kur Serbia e pushtoi Kosovën dhe ariti deri në kufirin me Shqipërinë.

Pas përfundimit të luftës së dytë botërore Serbia aneksoi Preshevën e Bujanocin dhe kështu kjo mbeti deri në ditët e sotme. Tani Presheva, Bujanoci e Medvegja mbesin edhe më tutje nën Serbi, nën trysninë e paparë të padrejtësive dhe vuajtjeve që i përjetojnë për çdo ditë.

Sakrificat kombëtare për liri e pavarësi

Këto tri komuna shqiptare edhe pse të mbetura nën Serbi, asnjë herë dhe në asnjë kohë nuk e pranuan vendin si të shkëputura nga trojet e tjera shqiptare dhe nga trangu kombëtar, por vuajtjet i përjetuan dhe po i përjetojnë nga shteti i Serbisë. Edhe pse në kushte shumë të vështira shqiptarët e Preshevës, Medvegjës e Bujanocit, u munduan të japin kontributin e tyre në ngjarjet e rëndësishme historike të

kombit shqiptar.

Medvegja ekzistoi e veproi në rrethana dhe kushte specifike, pasi që shqiptarëve iu hoq e drejta në qeverisjen lokale që nga viti 1956, kur u shua Komuna e Bajës së Siarinës të cilën e qeverisnin shqiptarët dhe ishin shumicë. Rajoni i kësaj komune iu bashkëngjiti Medvegjës, ku shqiptarët mbetën pakicë dhe kështu kurrë më nuk patën mundësi të vendosin për fatin e vet dhe të trojeve të tyre.

Kryetari i fundit shqiptar i Bajës së Siarinës ishte tani më i ndjeri z. Rahim (Hysen) Abazi, ose siç e quanin Rahimi i Hysenit, nga Sfirca, me nënkryetarin Zeqir (Fejzë) Zeqirin, quajtur edhe Zeqa i Fezës, nga Tupalla. Tani, që nga kjo kohë shqiptarët i zgjidhnin përfaqësuesit e tyre në kuvendin komunal, por kurrë nuk kishin mundësi të ndikonin në marrjen e vendimeve të rëndësishme pasi që gjithmonë mbivotoheshin nga këshilltarët e përfaqësuesve serb e malazez. Një liberalizim i cekët u duk në këtë komunë e Medvegjës nga vitet e shtatëdhjeta deri në vitet e tetëdhjeta të shekullit të kaluar, kur shqiptarëve iu dha nënkryetari i komunës, por përsëri, që nga viti 1981 situata përsëri u përkeqësua pas ngjarjeve politike në Kosovë, kur filloi haptas lufta kundër kuadrove shqiptare me të ashtuquajturin DIFERENCIM IDEO POLITIK, ku shumë të rinjë shqiptarë u larguan nga puna, mbase edhe u burgosën gjoja se kanë marrë pjesë në Demonstratat e studentëve të Kosovës, apo i kanë mbështetur e ndihmuar ato. Ky ishte preteksti i hapur dhe permanent e që në çdo kohë përdorej kundër shqiptarëve në Preshevë, Medvegjë e Bujanoc, e sidomos në Medvegjë.

Kjo situatë ndikoi që një numër i madh i të rinjve shqiptarë, nxënës e student t'i ndërprisnin shkollat dhe studimet dhe të migrojnë në vendet e perëndimit, për t'i ikur burgut dhe maltretimeve e shantazheve të tjera që i bënte shteti ndaj tyre. Si pasojë e kësaj edhe sot e kësaj dite ata nuk u kthyen më në vendlindjet e tyre por jetojnë e veprojnë në mërgim. Kjo ishte vala e dytë e zbrazjes së trojeve shqiptare të Preshevës, Medvegjës e Bujanocit.

Përkundër kësaj të rinjtë e këtyre komunave dhe intelektualët gjithmonë morën pjesë në çdo ngjarje me karakter kombëtar që zhvillohej në trojet shqiptare, duke e paguar vepri-

min e tyre me çmime të larta, që besa disa edhe me jetën e tyre, si në demonstratat studentore po ashtu edhe në të gjitha përpjekjet dhe luftërat që bënim shqiptarët për liri e pavarësi.

Lufta e Parë dhe e Dytë Botërore nuk u solli asnjë të mirë këtyre trojeve etnike shqiptare. Luftërat Ballkanike po kështu. Ngjarjet e historisë më të re të kombit shqiptar e sidomos prej vitit 1981 e këndeje situatën në këto tri komuna e përshkallëzuan me shtimin e presionit ndaj shqiptarëve, sidomos ndaj rinisë dhe ndaj intelektualëve.

Me ardhjen e Sllobodan Millosheviçit në krye të Serbisë, situata ariti shkallën më të lartë të presionit. Mbase, edhe shqiptarët nuk ndejnë duarkryq, por vepronin aq sa kishin mundësi. Me 1 dhe 2 mars të vitit 1992 organizuan Referendumin për Bashkëngjitje me Kosovën, me rezultate të larta gati se njëqind për qind pro, gjë që e irritoi edhe më shumë shtetin e Serbisë. U rrahën deri në alivanosje shumë të rinj, organizatorë të referendumit, u konfiskuan materiale, besa disa edhe u burgosën.

Situata dita me ditë përshkallëzohej e përkeqësohej deri sa shpërtheu lufta çlirimtare në Kosovë, kur i tërë populli shqiptar e pranoi këtë luftë si luftë të veten çlirimtare. Në radhët e UÇK-s u radhitën edhe të rinjtë e Preshevës, Medvegjës e Bujanocit. Nga Medvegja, gjegjësisht nga fshati Kapit, në luftën UÇK-s, në altarin e lirisë ra hero i Florim Rushiti-Kingji. Luftëtari i UÇK-s nga Sfirca e Medvegjës, gjeneral Zymer Halimi, sot punon si oficer i lartë i Ushtrisë së Kosovës, me shtatë plagë në trup të marra në luftën çlirimtare të Kosovës.

Kuptohet se Presheva e Bujanoci dhanë numër më të madh të pjesëmarrësve në këto ngjarje, konform numrit të popullatës.

Pas çlirimit të Kosovës, në Preshevë, Medvegjë e Bujanoc u formua Ushtria Çlirimtare e Preshevës, Medvegjës e Bujanocit, e cila zhvilloi luftë të suksesshme kundër regjimit të atëhershëm të Serbisë, ranë 29 (njëzet e nëntë) dëshmorë, por fatkeqësisht shqiptarët e kësaj toke përsëri mbetën me vuajtjet e vjetra, sepse Serbia nuk u demokratizua e nuk respekton të drejtat e shqiptarëve.

Lapidarin e dëshmorëve të UÇPMB-s, të ngritur në oborrin

Martin Camaj përherë me ne

- Redaksia e boton këtë bashkëbisedim të kuadrin e 96 vjetorit të lindjes -

Nga Ardian Klosi

Sot, shkrimtari dhe linguisti Martin Camaj do të kishte mbushur 85 vjeç. Në dy vjetët që do të kalonin deri sa vdiq, Camaj luajti një rol të jashtëzakonshëm në jetën tonë. Ai ishte shembulli i gjallë i qëndresës në fushën e kulturës.

Botojmë sot për herë të parë bisedën në një talk-show të Televizionit Austriak, në Mars 1991 ku Camaj ndodhej përballë një ambasadori që mbronte vijën e PPSH-së

Sot, shkrimtari dhe linguisti Martin Camaj do të kishte mbushur 85 vjeç. Një moshë e zakonshme mund të thash për malësorët e tij të Dukagjinit, sidomos për një njeri aq të përkorë si profesori i Munihut. Por sëmundja e rëndë që i qe shfaqur që para se të mbushte të 65-at i rrëmbeu jetën më 12 mars 1992.

Ai e dinte shumë mirë që do të vdiste, edhe kur jemi takuar për herë të parë në Innsbruck në shkurt të vitit 1990, mandej shumë herë e ka tematizuar vdekjen në poezinë e tij (Kur të vdes më mbështillni me tesha të leshta/sikurse ishte dokja ndër të parët e mi) ndërsa vitet e fundit ndërtoi me të një parabolë të tërë në formën e një cikli poetik, për mendimit tim nga më të mirët në gjithë veprën e tij: "Palimpsest".

Takimin e parë me Camajn e kam përshkruar edhe në raste të tjera. Ai erdhi në Innsbruck me shpresën që një poete lokale e atyshme të lëmonte do përkthime të dobëta nga shqipja të poezive të tij.

Unë isha duke mbyllur studimet e mia në atë qytet. Na e ndërmjetësoi takimin albanologu i Innsbrukt Hermann Oelberg, njeri që kishte mbledhur në bibliotekën e Institutit të tij shumë literaturë subversive për Shqipërinë e që kërkonte me të herë pas here të më thyente frikën.

Subversive në pikëpamje letrare

ishte vepra e Camajt, e plotë në vëltime të mëdhenj të bukur me ngjyra të thekshme nën motivet e Gjelo Gjokajt, e vështirë për t'u depërtuar me skemat që kishim ne në kokë aso kohe lidhur me vlerat dhe hierarkitë në letërsinë shqipe. Por një herë që të kishte pushtuar magjia e gegnishtes dhe poezisë së tij, ajo nuk të lëshonte më.

Misteri që fshihej në shumë nga ato poezi, abstragimi i tyre i lartë, të bënte t'i ktheheshe e riktheheshe si ndonjë gotë magjike me verë që mbushet vetiu. Ishte një botë gjithë ngjyra që nuk pranonte emërtime të caktuara, si mëngjese të largëta feminine, ku gjithë sendet dhe njerëzit përreth kanë kuptim të thellë e të vërtetë.

Vetë Camaj ishte tejet i përzemërt, me një mirësi të kultivuar, kur bashkohej malësori bujar me evropianin erudit. Zëri ishte tejet melodioz, dukej nganjëherë sikur fliste me kantilenë, e nuk e di si këndonte por do çuditësha sikur të mos këndonte bukur me atë zë dhe nuancat e holla që shqiptonte. Sidomos gjermanishten e kishte të kulluar, fjalët të nyjtuara saktë me një tingëllim Shkodre për të cilin më duket ishte krenar.

Ashtu sikurse Bogdani erdhi në Shkodër për të lëmuar kosovarishten e vet ("m'anshtë dashunë me djersë të mëdha shumë fjalë me ndërequnë ndë dhe të Shkodërsë") edhe Camaj kishte marrë tingëllimet më të bukura të qytetit të tij, ku pat zbritur dikur fëmijë nga Temali i Dukagjinit për t'u shkolluar në kolegjet e jezuitëve.

Për çudi atë ditë të ftohtë dimri një numër fjalish në shqip i linte të pambaruara, kalonte prej një teme te tjetra, a thua se e nguste diçka ose pse e ndjente pamundësinë që në kohën e mbetur të kumtonte të gjitha sa donte (midis nesh 45 vjet mungesë komunikimi).

Erika e shoqja, ndërhynte herë pas here për ta sjellë te tema për të cilën kishin ardhur. Unë në fillim, në ndikimin e sa e sa romaneve si Armiqtë ose Mërgata e korbave e kushedi sa filmave të Kinostudios Shqipëria e Re, e ndjeja që kisha përballë amikun klasik (aq më shumë që Camaj shtatlartë kishte veshur një pardesy të çelët dhe e kishte ngritur jakën mbi qafë ngaqë në luginën e Innit frynte erë e fortë).

Por tundimi për ta njohur ishte shumë më i madh se frika, e pastaj kur sheh se ky njeri merret me kulturë dhe poezi të rafinuar dhe jo me diversion, skemat e Kinostudios kthehen në libra për fëmijë të prapë.

Në dy vjetët që do të kalonin deri sa

vdiq, Camaj luajti një rol të jashtëzakonshëm në jetën tonë.

Ai ishte shembulli i gjallë i qëndresës në fushën e kulturës, vijuesi i një tradite të pandërprerë në poezinë shqipe të variantit gegë që megjithatë kishte hyrë në terrene të pashkelura më parë nga krejt poezia jonë, duke u afruar me motrat më avangarde në kontinent, pa e humbur karakterin e saj shqiptar, përkundrazi me rrënjë shumë të forta në mitologjinë dhe mënyrat shprehëse të Veriut. Camaj ishte shembulli i gjallë edhe i qëndresës në gjuhë.

Ndërsa të tjerët luftonin me pamflete ose teorizime që nuk i dëgjonte njeri, ai e tregoi me vepra të shumta në poezi, në prozë ose dramaturgji se një traditë aq e gjatë letrare nuk mund të vdesë brenda një brezi, edhe pse për këtë qe vendosur më 1972, në kushtet e diktatit nga lart, prej shumicës së përfaqësuesve të asaj që ishte kultura zyrtare e kohës.

Këtë qëndresë ai e zhvilloi edhe në shinat e dijës, me monografi e gramatika të ndryshme, sikurse në Albanian Grammar të tij ku e analizon gjuhën shqipe në tri koinetë kryesore të saj: gegënisht, toskërisht e arbëresh.

Pak për t'u habitur sot, kur Camaj pranohet nga gjithë përfaqësuesit me peshë e me poste të gjuhë-letërsisë shqiptare, kjo anë e personalitetit të tij lihet në heshtje, madje Camaj ngrihet lart më fort nga të gjithë pikërisht prej atyre që nuk duan as t'i dëgjojnë termat gegënishte ose variant letrar gegë.

Camaj pati për ne një rol të veçantë edhe si frymëzues për njohjen dhe përhapjen e kulturës së panjohur ose deri më aty të ndaluar shqiptare në Shqipëri.

Në qershor 1991 krijuam Lidhjen e shkrimtarëve e intelektualëve të pavarur "Albania" që e pati pikërisht këtë si synim kryesor të saj: në disa botime të atyre viteve si "Shqipëria zgjim i dhimbshëm", "Libertas", "Quo vadis Shqipëri" e të tjera.

Martin Camaj dhe Arshi Pipa ishin nga kontribuesit kryesorë. Pak ditë para se të vdiste i dërgoi me telefon lidhjes sonë këtë mesazh që u bë më pas i famshëm për fjalinë e tij të fundit:

"Të dashun miq e vllazën shqiptarë, intelektualë, artistë dhe mbarë popull shqiptar, përshëndetjet e mija ju janë drejtue të gjithëve. Gëzohem pa masë se keni vendosë të vlerësoni veprën time: ky vlerësim na afron. Bëtë burrninë të më shtini në rreshtin tuej. Ndonse të ndamë për një gjysmë shekulli, unë

jam i jueji e ju jeni të mijt. Martin Camaj."

Në ditët që pasuan rrëzimin e monumentit të Enver Hoxhës në Tiranë jemi takuar me Camajn në studion e Klub 2, një nga talk-show kryesorë të Televizionit Austriak. Ishin ftuar këtu gjithashtu historiani M. Schmidt-Neke, gazetaria Ch. von Kohl, ambasadori i atëhershëm i Shqipërisë në Vjenë, zëdhënësi i Partisë Demokratike Genc Pollo.

Camaj u tregua edhe këtu i qetë e i matur, me gjithë ndërhyrjet e vrazhda e provokuese të ambasadorit që mbronte natyrisht vijën e PPSH e që arriti deri aty sa t'i thoshte tërthorazi Camajt se i paskej duart e lara me gjakun e popullit.

Apo ndoshta Camaj u tregua i përmbajtur se, mendonte që mund të hakmerreshin ndaj familjes së tij në Temal, ndaj të vëllezërve Gjergj e Zef që jo pak kishin vuajtur qysh prej arratisjes së tij më 1948? Midis Camajt dhe ambasadorit botë kulture.

Mjaft të vëreje gjermanishten e latuar me kantilenë Shkodre të profesorit dhe fjalitë e rrëmujshme të tjetrit për të bërë dallimin. Sidoqoftë nxora nga kasetat e emisionit të atëhershëm ato fragmente ku ka folur Martin Camaj dhe dialogun që është zhvilluar mes të dyve:

Nga emisioni për Shqipërinë në Klub 2 të Televizionit Austriak, më 2 mars 1991:

Moderatori: Cili është versioni juaj, zoti ambasador [për rrëzimin e monumentit]?

Ambasadori: Unë përfaqësoj këtu si ambasador një shtet dhe një qeveri. Dëgjova këtu çfarë thanë dy zotërinjtë, zoti Klosi dhe zoti Pollo, për mua nuk është asgjë e re. Studentët ishin futur në grevë urie, kishin kërkesa të tjera të cilat pjesërisht u përmbushën. Duhet të theksoj se nuk ishin aty të gjithë studentët, nuk është nevoja të përgjithësohet kështu. Në grevë urie ishin rreth 700 studentë. Pastaj, thonë, se u bashkuan me ta edhe punëtorë. Por për mendimin tonë fjala nuk është thjesht për një ose dy monumente. Ekzistojnë forca në Shqipëri që duan të pengojnë zhvillimet demokratike, janë forca regresive, rebele, nëse mund të shprehem kështu, janë forca të errëta që provokuan direkt.

Moderatori: Ju thatë forca të errëta, regresive, cilët keni parasysh me këto?

Ambasadori: Janë forca të errëta. Siç tha dhe zoti Pollo, po të kishte ndërhyrë policia, do të ndodhte gjakderdhje. Këtë dëshironin forcat e er-

rëta. Ka ligje në Shqipëri, ka një ligj greve, që u shkel, ka një ligj për demonstratat, për të cilin kanë rënë dakord të gjitha partitë, që deri në zgjedhje nuk do të ketë demonstrata. Të gjitha këto u shkelën. Ka një ligj për mbrojtjen e monumenteve, edhe për mbrojtjen e emrit të Enver Hoxhës. Unë nuk do të flas këtu për arritjet dhe meritat e Enver Hoxhës, nuk është ky qëllimi im. Dua të them vetëm se me aktin që u krye aty, u luajt me ndjenjat e popullit. Dhe pikërisht këtë donin të arrinin.

Christine von Kohl: Po kush ishin këto forca?

Ambasadori: Sikur ta dija unë... Por ka të ngjarë të dalë, me siguri.

Moderatori: Siç e kuptoj unë, gjatë vitit të kaluar qeveria e Ramiz Alisë ka bërë përpjekje që me hapa të vegjël të shkohet drejt demokracisë. Këto forca tani duan të shkaktohet gjakderdhje dhe të pengohen reformat, apo jo?

Ambasadori: Më lini ta mbaroj mendimin. Pas këtij incidenti të gjitha partitë politike, edhe Partia Demokratike, i dënuan këto akte kriminale, që janë penguese për procesin e demokratizimit në Shqipëri dhe duan të çojnë në luftë civile. Këtu ka një kundërrëthënie. Zotërinjtë këtu, si përfaqësues të Partisë Demokratike e përshëndetën këtë akt, nga ana tjetër zyrtarisht ka një deklaratë të kësaj partie që i dënon këto akte.

Martin Camaj: Shtjellimet tuaja zoti ambasador, më tingëllojnë shumë të errëta, kurse këto forcat e errëta më tingëllojnë mistike, mistifikim i fakteve. Edhe diçka që më ka bërë shumë përshtypje, sidomos me rrëzimin e Enver Hoxhës, si letrar: figura e Enver Hoxhës – për ne jashtë Shqipërisë, e unë përfaqësoj në njëfarë mënyre këtu diasporën – është paraqitur si një njeri i dashur, të cilin e adhuron gjithë populli. Kështu nga një person real u krijua një person fiktiv, i cili gjeti pasqyrimin e vet pastaj edhe në letërsi. Sipas ndjesisë sime ky rrëzim është diçka simbolike, diçka që e ka pritur i gjithë populli shqiptar prej 45 vjetësh. Shtjellimet tuaja (i drejtohet ambasadorit) për demokracinë më duken mjaft të dyshimta, që një bartës, një flamurtar i diktaturës të udhëheqë demokratizimin.

Kjo është një contradictio in termines, që një diktaturë, me policinë, me të gjitha strukturat e saj, të qenkej në gjendje të realizojë demokratizimin në Shqipëri ose ta ndihmojë atë.

Unë jam një emigrant i vjetër, ju natyrisht mund të thoni që unë paraprakisht jam një armik, emri im deri më sot ishte krejt i ndaluar në Shqipëri, po të më kishit parë para e zëmë tetë muajsh, ju me siguri nuk do të ma kishit dhënë dorën, sikurse ka ndodhur shpesh.

Por dua të jem me të vërtetë objektiv. Pra, unë nuk besoj që Partia e Punës së Shqipërisë të jetë në gjendje të udhëheqë proceset e demokratizimit

në Shqipëri. Jam shumë i gëzuar që sonte kemi këtu këta dy zotërinj, përfaqësues të brezit të ri dhe unë besoj se brezi i ri sot, që quhen demokratë, se vetëm këta janë në gjendje të realizojnë një demokratizim të vërtetë në Shqipëri.

... **Moderatori:** Duket e pamundur që dikush në vendet e Lindjes që udhëheq një parti, që është i rrethuar nga shokët e partisë të jetë në gjendje të realizojë me shkathësi reforma. Shembulli më i mirë është Gorbaçovi që filloi perestrojkën dhe që sot sheh para vetes gërmadhat e perestrojkës.

Martin Camaj: E vërteta është që qysh prej 1945-s e deri më sot në Shqipëri nuk janë realizuar reforma. Ky është ndryshimi nga partitë e tjera komuniste të Lindjes. Edhe Jugosllavia, madje edhe Rumania, kanë njohur

partive. Edhe në të drejtat e njeriut ka arritje. Edhe në ekonomi.

Moderatori: Domethënë ka përpjekje për demokratizim që prej një viti. Por fjala është për më përpara, që nuk ka pasur diçka të tillë, këtë po thonit ju apo jo (i drejtohet Camajt)

Martin Camaj: Kjo është e vërteta. Dhe nuk është e vërtetë që flasim me përafërsi. Dihet që në Gjermani, sidomos në universitete, si për shembull në Munihi, ka specialistë të mirë që janë marrë me problemet shqiptare. Munihi është qendër për studimet e Evropës Juglindore, kështu ka specialistë për ekonominë nga Instituti i Ekonomisë, politologë e të tjerë.

Natyrisht të dhënat janë marrë nga „Zëri i Popullit” dhe literatura juaj. Studiuesit kanë qenë përgjithësisht të rinj që e njihnin mirë gjuhën shqipe.

shkallë-shkallë disa reforma. Në qoftë se kuptohen me reforma grindjet në majat e partisë, kjo është diçka tjetër. Kurse reforma të vërteta, të natyrës ekonomike, pse jo edhe në arte... Realizmi socialist është gjithmonë konstant – kemi një vijë të drejtë nëpër kongreset e partisë, të themi që nga 1948 e deri më sot është gjithmonë po një vijë e drejtë, e patrazuar, pa reforma.

Ambasadori: Në qoftë se ju thoni vetëm një vijë e drejtë, pse jo, ju i keni kthyer kurrizin Shqipërisë, por edhe jeni shumë larg që ta ndiqni Shqipërinë nga Munihi. Reforma ka pasur edhe te ne. Kur flitet për procesin e demokratizimit te ne duhet bërë dallimi me vendet e tjera.

Procesi i demokratizimit te ne ka filluar para një viti, atë e ka nisur presidenti Ramiz Alia duke pasur mbështetjen e partisë, ku është sekretar i parë, por edhe të masave të popullit. Ndryshimi është që ka disa që kërkojnë që ky proces demokratizimi të zhvillohet shumë shpejt. Por brenda një kohe të shkurtër u arrit edhe liberalizimi i mendimit edhe pluralizmi i

Natyrisht e pranoj që ka munguar atmosfera, hollësitë, por konturet e krejt zhvillimit, këto janë regjistruar dhe hulumtuar.

Kështu janë nxjerrë përfundime, janë botuar monografi... (Pas disa shpjegimeve nga A. Klosi për fetë tradicionale të shqiptarëve, kanunin, periudhën ateiste, zbrazëtinë morale dhe dëshpërimin që shprehet me eksodin, Camaj ndërhyr:)

Martin Camaj: Për sa i takon etikës, moralit, kodeksit, jetës që ka bërë më parë populli shqiptar, dua të ngre një çështje. Meqë ambasadori thotë se unë kam një kohë të gjatë larg...

Moderatori: Më falni, a do të ktheheshit tani?

Martin Camaj: Natyrisht.

Moderatori: Dua të them, a ju lejojnë?

Martin Camaj: Nuk e di...

Ambasadori: Po ju e njihni Shqipërinë, ju e ndiqni zhvillimin në Shqipëri, ligjet, ju i njihni ligjet.

Martin Camaj: Unë desha të ngre një çështje...

Moderatori: Më falni, zoti amba-

sador, mund t'ju ndërpres sepse po tregoheni shumë misterioz. Ju i njihni ligjet...

Ambasadori: Ata që nuk i kanë ndyrë duart me gjakun e popullit, që nuk kanë luftuar kundër popullit, me përjashtim të tyre të gjithë të tjerët lejojnë

Moderatori: Ndihehi i prekur ju nga kjo, zoti Camaj?

Martin Camaj: Jo.

Moderatori: Domethënë mund ta bëjë kërkesën në Bonn.

Ambasadori: Sigurisht.

Martin Camaj: Më mirë po pres edhe pak derisa këta të dy (tregon nga Klosi dhe Pollo) të vijnë në pushet. Unë jam një tjetër gjeneratë, por identifikohem me gjeneratën më të re. Këto janë çështje personale dhe jo fort të rëndësishme.

E rëndësishme është ajo që kam vënë re, që familja shqiptare, struktura e familjes shqiptare është e tronditur. Kjo është shumë keq për një shoqëri që nuk është shkëputur ende nga patriarkati.

Ka edhe probleme të tjera, p.sh. ajo çka më bën shumë përshtypje dhe më brengos, sidomos kur hyj në bisedë me emigrantët e rinj, mësoj se në një shoqëri të ashtuquajtur, teorikisht, pa klasa, ka të privilegjuar, më pak të privilegjuar, pastaj është masa, masa që mban ekonominë, pra makineria prodhuese, dhe edhe sot, në vitin 1991, ka të deklasuar.

Ambasadori: Ç'do të thotë të deklasuar?

Martin Camaj: Të deklasuar? Domethënë që nuk kanë të drejta, nuk kanë prestigj... ju e kuptoni mirë ç'do të thotë të deklasuar.

Ambasadori: Po kë keni ju parasysh me këtë?

Martin Camaj: Për shembull çdokënd që ka qenë një herë në burg. Ose priftërinjtë, hoxhat, e gjithë kategoria e tyre, me aq sa jam i informuar, këta përbëjnë një klasë të deklasuar-ish...

Më dt. 6.3.1991 Camaj i shkruante një letër Gjon Sinishtës në universitetin e San Franciskos, botuesit të Buletinit Katolik Shqiptar. Ndër të tjera i tregonte për emisionin "Më 2 marc, javën që shkoi isha në Vjenë ku u mbajtë në televizionin austriak një talk-show mbi Shqipërinë... Klosi e Pollo mbajtën anën time në diskutim: ambasadorin e bëmë pupletë derisa iu muer goja, si belbacakut. Ashtë e para herë që dal e diskutoj në një talk-show dhe e kalova provimin."

ARDIAN KLOSI,
magjia e gegnishtes,
Martin Camaj, profesori i Mynihut

GJITHÇKA DUHET TË DIHET PËR ETIKEN MJEKËSORE

Për etikën është e vështirë të jepet një përkufizim i saktë ose të përcaktohen vlera dhe rregulla (principe), që përcaktojnë qëndrimin e mjekut. Shoqëria u kërkon mjekëve të ndjekin një “moral”. Sot është i keqinterpretuar, nga që kujton shënimet filozofike dhe i referohet një faj individual. Po ashtu shprehja “moral mjekësor” shpesh është zëvendësuar me “etikë mjekësore”. Në fakt etika vjen nga fjala greke “ethos”, që do të thotë “zakon” dhe nga fjala “moralis” në latinisht që do të thotë “zakon – moral”, të cilat janë sinonime.

Etika mjekësore – sot vlerësohet si sjellje private dhe publike e njeriut të çdo profesioni, që gjykohet në raportin e sjelljes së tij krahasuar midis të mirës dhe të keqes në favor të principeve të mira. Nocioni etikë mjekësore sot nuk raporton përgjegjësinë personale të secilit person, në praktikën mjekësore. Për kohët e fundit përdorimi etikë mjekësore kufizohet në rregulla kolektive (gjë që e afron me Deontologjinë) ose në rregulla që përdoren në kërkimet mjekësore (që e afron) me Bio – etikën.

Si përkufizim etika mjekësore dikton rregulla, sjellje të mjekut, kur në praktikën e tij bën thirrje pacientit që ballafaqohet me zgjedhje mjekësore dhe sidomos kur paraqiten rrjedhoja që është e vështirë për ti vlerësuar. Qëllimi i mjekut, do duhet të diktohet nga sjellja e tij morale që mbetet e njëjtë: - të bëjë mirë sa të jetë e mundur me çdo mjet, dhe në të njëjtën kohë “të mos bëjë keq” sipas shprehjes Latine “Primum non nocere”, “në radhë të parë mos dëmto”. Në pamje të parë gjithçka duket e thjeshtë, por paraqitja të gënjen, të mashtron. Nga që çështja shtrohet të dihet çfarë kriteresh janë të lejuara në shoqëri për të garantuar se bëhet mirë. Teoritë që disponohen për ti dhënë përgjigje kësaj pyetje: Disa i referohen një ideali shumë më të lartë, të tjerët i drejtohen një identiteti të përkryer, një hyji transcendent (një mendje hyjnore) burim i rregullave të sjelljes njerëzore dhe një grup, tjetër vlerësojnë në mënyrë pragmatiste, duke u nisur nga rezultatet.

Për mjekun, nuk bëhet fjalë të përdoren teori, por ti jepet përgjigje kësaj çështje rast pas rastit dhe konkretisht

duke marr konsentin (pëlqimin) e pacientit për çfarëdo procedure të përdorur. Për ata ka rëndësi të zgjidhet e keqja më e vogël, do të thotë të pakësohet dhimbja, vuajtja, kjo nuk do të thotë aspak se mjeku nuk ka asnjë bindje morale ose nuk kërkon të prak-

tikojë një model. Sidoqoftë veprimtarit kërkimore dhe klinike do ti nënshtrohen një shumice kriteresh praktike, që janë ligje dhe aplikime profesionale të kolegeve bashkëpunues dhe të palëve ndërvepruese. Mjeku, po ashtu është i detyruar të bëjë llogaritë e zgjedhjeve të veta në funksion të eksperiencës personale shkencore duke përpunuar strategji për të zvogëluar vuajtjet.

Etika dhe ligji

Mjeku u bindet ligjeve ose rregullave që vendos shoqëria ku jeton. Pra, si aplikon ligjet etikë mjekësore në sensin juridik të temës: kodi i shëndetit publik, dekretet ministriale, rekomandimet protokollare e të tjera. duke u mbrojtur kështu nga rreziqet në proces. Ligjet, megjithatë nuk është e lehtë për ti përdorur (aplikuar) dhe mund të ketë vend për konflikt në koshjencën dhe eksperiencën e mjekut. Për natyrën e vet normative nganjëherë frenohet çdo iniciativë

personale, gjë që çon dhe në kategorizimin e të sëmurëve duke i izoluar ato (si në kuti) e duke i konsideruar ato si objekt dhe jo si subjekt (person) që vuan. Në anën tjetër shkenca funksionon pa ndërprerë me mjete të reja diagnostike dhe terapeutike.

ngrenë çështjen nëse për këtë person duhet t'i referohemi principeve të përgjithshme që lënë hapësirë veprimi apo të ndiqen dekretet e ligjet e shkruara. Në fakt teksti nuk mund të qeveris etikën e mjekut, nga që ato janë të ngurtë, shpesh të vështirë të shqyrtohen, të kufizuar dhe lënë vend për hipokrizi mjeko – ligjore.

Një shembull i vështirësive është marrja e konsentit (pëlqimit) të pacientit nëse donë të mbrohet nga rreziku i procedimit (gjykimit) e i dënimit. Pra, për këtë ai (mjeku) duhet të informojë pacientin (të sëmurin) me shkrim ose në prani të familjareve ose personave të tretë (si dëshmitar), kështu një urografi intravenoze me “Lipiodol” për veshka mund të paraqes një rrezik vdekje – prurës (qoftë dhe minimal) nga reaksioni alergjik ndaj jodit, që ka kontrasti për të paraqitur imazhin radiologjik të aparatit urinar. Mirëpo qëllimi etik nuk është të rrisë ankthin e pacientit, por të vendosi një marrëdhënie besimi, të dëgjoj dhe të kuptojë dhe të shpjegoje nevojën e këtij ekzaminimi dhe të vlerësojë shqetësimet e tij dhe të mos i shkaktojë atij frikë për eventualitetin e një ndodhie si përjashtim. Në këtë rast mund të merret një vendim për ta shtruar 2–3 ditë të sëmurin sa të qetësohet pas bërjes së kësaj urografie.

Efikasiteti i marrjes nën kujdes dhe trajtimi adekuat është më mirë, kur pacienti është i bindur për vendimin që merret, se ligjet nuk ndryshojnë asgjë.

Etiket dhe parat

Zgjedhjet ekonomike ndërhyjnë në ndërgjegjen e mjekut dhe të personelit të shëndetësisë. Në sferën ekonomike etika mjekësore e bazuar mbi vendimet personale u kundërvihet vendimeve kolektive. Ajo është në veçanti e përballur me zgjedhje politike, të mjeteve ekonomike, të shëndetësisë për t'iu atribuar buxhetit, për të ndërhyrë; në politikën shëndetësore të përditshme.

Në se është e logjikshme, që mjeku të inkurajohet të bëjë llogaritë e shpenzimeve të trajtimit dhe të ekzaminimeve suplementare, që përshkruan, duhet në çdo rast të bëhen llogaritë ekonomike për kujdesin ndaj pacientit ose ndaj grupit të pacientëve duke

Sot janë krijuar situata të pa imagjinuara më parë, por ama po veprohet për ditë në botën moderne si: trapiantet (transplantimet e organeve), vendosja e protezave valvulare artificiale, protezave të gjurit, koxo – femorale, Bypass koronare, angioplastike me vendosje të stenteve e të tjera, kontrolli i riprodhimit ose manipulimet sipas hartës gjenetike të njeriut (gjenomës humane). Për këtë duhet që rregullat dhe ligjet të ripërtërihen dhe të jenë koherente, të mos vjetrohen, sepse mjeku ka detyrë të bëjë më të mirën për pacientin, ta bëjë cilësisht mirë dhe brenda këtij kadri të mos gjendet jashtë ligjit.

Kur propozohet përdorimi i qëndrimeve të reja në shumë raste ajo mbështetet nga komisionet e etikës ose komitetet konsultative për të mbrojtur personat për kërkimet bio – mjekësore (komisioni bio – etikë).

Përball një rasti konkret mjeku

marr parasysh rreziqet e këtyre të fundit, që mund të çojnë në kufizimin e shanseve për shërimin e tyre.

Disa zgjidhje janë të dhimbshme, kështu për arsye buxheti disa trajtime shumë të shtrenjta nuk mund të realizohen nga çdo pacient. Kështu është vendosur nga komisione mjekësh në emër të shoqërisë të cilët do të jenë ata të sëmur, që do përfitojnë si: “më të rinjtë”, ato që nuk kanë sëmundje të renda shoqëruese, pra mjekët llogarisin moshën, gjendjen shëndetësore dhe prognozën e sëmundjes. Kjo është e domosdoshme për një farë kohe pak a shumë të gjatë, për gjithë terapitë e reja, të cilat nuk mund të përhapen menjëherë në çdo vend. Kjo është dramatike dhe e vështirë të kuptohet dhe të pranohet nga shoqëria si p.sh: një i moshuar nuk përfiton kujdesin më të mirë të mundshëm nga që kjo metodë ka kosto të shtrenjtë për shoqërinë, por kjo do të ndodh shpesh për arsye të propozimeve gjithnjë në vazhdim të mjeteve të reja terapeutike që kushtojnë shtrenjte dhe nuk përballohen.

Etika mjekësore zakonisht reklamon kujdes për çdo pacient, sipas të dhënave aktuale shkencore dhe imponon një “detyrim për mjete” për mjekun përball çdo të sëmuri që gjendet seriozisht në pikëpyetje (para problemesh shëndetësore). Pra do duhet të përpunohen pa dyshim rregulla të reja etike në përputhje me bashkësinë shoqërore; për të fiksuar rregulla e kritere për çdo rast, që të përdoren të njëjtat principe të etikës mjekësore dhe nuk është “thjeshtë dialog” midis të sëmurëve dhe mjekëve.

Pra problemet e etikës e të Deontologjisë janë të lidhura dhe me historinë e mjekësisë. Në Indinë e lashtë në veprën “Caranka sanihita”, shkruhet: - “Mund të ndrydhesh dhe të kesh turp nga babai, nëna, nga miqtë dhe nga mësuesi; por jo nga mjeku... se ai për të sëmurin është nëna dhe babai, mik dhe vëlla”... Në papirus të vitit 2700 para Jezus Krisht (J. C) jepen këto tipare morale për njeriun e mjekësisë: - “Tipare të rralla, të jetë i mirë, i zgjuar, i durueshëm, të mos ketë frikë nga gjaku dhe as nga kufomat”.

Në Greqinë antike dhe në Romë ka pasur shumë punime për etikën mjekësore dhe “Deontologjinë”, por betimi i Hyppocrat-it 500 vjet para Krishtit (J. C) vlerësohet si kodi i vjetër i Deontologjisë, që nuk ka humbur vlerën as sot me këtë përmbajtje të shkurtër: “Beto hem se të sëmurëve nuk do tu shkaktoj asnjë dëm apo padrejtësi... Nuk do tu jap lëndë vdekje-prurësve dhe nuk do t’u tregoj rrugën për një veprim të tillë... nuk do të kryej aborte (dështime). Do të ushtroj profesionin me pastërti... Në çdo shtëpi do ti shërbej të sëmurit pa bërë dem... Do të re-

spektoj fshehtësinë mjekësore (sekretin profesional), për çdo gjë që shoh e dëgjoj, nuk do ta përhap, duke u mbajtur të fshehtë”...

Tiparet kryesore të etikës mjekësore në shoqëritë demokratike mbështeten në parimet themelore morale të vendeve të përparuara si: puna me ndërgjegje të lartë dhe përkushtim. Marrëdhënie sa më njerëzore midis të sëmurëve dhe personelit të shëndetësisë, thjeshtësia dhe modestia në jetën shoqërore dhe vetjake; solidariteti, delikatesa, qëndrimi i vëmendshëm në marrëdhëniet me të sëmurët dhe familjarët e tyre. Sot etika dhe deontologjia mjekësore njihet dhe organizohet si në gjithë vendet e tjera të botës dhe tek ne “Urdhrin e MJEKUT” që u krijua në vitin 1993, që filloi të vihet në jetë me anë të betimit të Hyppocrat-it (i cili bëhej formalisht dhe me pare) si më poshtë:

“Në prani të profesorëve të mijë të kësaj shkolle, të kolegeve të mijë dhe para shenjës së Hypokrat-it; unë premtoj të bëhem dhe të jem besnik i ligjeve dhe i ndershmërisë në ushtrimin e profesionit të mjekut... Do jap, ndihmë falas për të varfrit dhe nuk do të kërkoj kurrë pagesë mbi atë që vlen puna ime. Duke hyrë në intimitetin e shtëpisë, sytë e mijë nuk do shohin atë që ndodh, gjuha ime do të ruaj sekretin që më besohet dhe sjellja ime nuk do të sjell dhe nuk do të favorizoj krimin. Duke respektuar dhe duke shpreh mirënjohjen ndaj profesorëve të mijë; unë do tu mësoj fëmijëve të tyre atë që kam mësuar prej prindërve të tyre. Të më nderojnë njerëzit në se jam besnik i premtimeve të mia”.

Profesioni i mjekut është sa i nderuar; po aq dhe i vështirë, ai duhet të karakterizohet nga disa virtyte si: humanizmi, mirësia, ndjenja e ngrohët dhe vetëmohues. Puna e mjekut veç të tjerash është një profesion që shtron kërkesa shumë të larta si ndaj mendjes dhe ndaj zemrës së tij. Këto shtrohen në betimin e GJENEVE-s të vitit 1983: “-Marr angazhim solemn se do të ve jetën time në shërbim të njerizimit... Do të ushtroj artin tim mjekësor me ndërgjegje e dinjitet. Do të konsideroj shëndetin e pacientit tim si preokupim kryesor. Do të respektoj sekretin e atij që ma beson, madje dhe pas vdekjes së pacientit. Do të ruaj nderin dhe traditat fisnike të profesionit mjekësor. Kolegët e mijë do të jenë vëllezërit e mijë. Nuk do të lejoj, që konsiderata fetare, kombëtare, racore, partiake ose klasore të ndikojnë në kryerjen e detyrës ndaj pacientit. Do të ruaj respektin absolut për jetën njerëzore edhe sikur të jem i kërcënuar nuk do të përdor njohurit e mia mjekësore kundër ligjeve të njerizimit”, sipas Kodit të Gjenevës, Betimi.

Po ashtu do të kemi parasysh deklaratën e Lisbonës për të drejtën e të sëmurëve – për të zgjedhur në mënyrë të lirë mjekun, për të refuzuar një mjek të caktuar, për të ruajtur sekretin e sëmundjes së vet; për të vdekur me dinjitet, për të pranuar ose refuzuar një ndihmë shpirtërore morale ose fetare. Në kodin e Deontologjisë Neni 11, thekson: “Mbajtja e Sekretit profesional në interes të të sëmurit është e detyrueshme për gjithë njerëzit e shëndetësisë”, po ashtu në Nenin 294 të kodit Penal të Republikës së Shqipërisë, mos mbajtja e këtij sekretit ose e kësaj të fshehte dënohet me gjobë dhe burgim deri në 5 vjet.

Në kongresin e fundit të Shoqatës ndërkombëtare “Mjekësia dhe ligji” shkruhet: “Një mjek që nxjerr në shesh një sekret profesional vullnetarisht është fajtor dhe shkel betimin e Hyppocatt-it si mjek; por po të japi të dhëna me interes për shoqërinë, mjedisin sipas kërkesave ligjore nuk ngarkohet me faj”. Për sa i takon të fshehtës ndaj vetë pacientit, Konventa Ndërkombëtare e Gjenevës e vitit 1987, duke prekur të drejtat dhe detyrat e ndërsjellta mjek – pacient; - kodi Deontologjik i njeh të drejtën që çdo pacient pas vizitës mjekësore të informohet për sëmundjen e tij, për prognozën (të ardhmen, perspektiven) e saj me trajtimin që merr.

Për këtë, në botë ka disa qëndrime. Qëndrimi i parë, Vënia në dijeni të plotë pa asnjë rezervë të pacientit dhe të familjarëve, kjo për sëmundjet dhe traumat jo të renda; ndërsa për sëmundje të renda me perspektive të rezervuar, pacienti nuk do të marr vesh të vërtetën dhe duhet të mbahet me shpresë deri në fund, sido që është gënjeshtër, sipas Botkin kjo është “Gënjeshtër e mirë”, nga që është një akt jo imoral, por në interes të pacientit, që shpreh dimension njerëzor, gjeneron shpresë, ku “shpresa është doktori më i mirë në botë”. Sipas shprehjes Latine “Dum, spiro, spero” (Sa të kem frymë kam shpresë).

Qëndrimi i dytë, që i kundërvihet qëndrimit të parë (më sipërm), që i përmbahen Anglosanksonët (Anglo-amerikanët) për të sëmurët rëndë dhe të pa shpresë, pra që dhe kjo kategori duhet të njohë gjendjen e vet reale shëndetësore pa asnjë të fshehtë e gënjeshtër, sepse nuk është normale të gënjeshtër dhe herët a vonë i sëmuri do ta marri vesh, të vërtetën.

Qëndrimi i tretë, është një qëndrim i ndërmjetëm ku kodi deontologjik shprehet...”Mjekut i lejohet kur e sheh të arsyeshme të mos i tregojë të vërtetën për diagnozën dhe prognozën e një sëmundje me ecuri të keqe dhe vijon në nenin 40...”Prognosta fatale e një sëmundje në rast se thuhet, duhet

të formulohet me shumë kujdes e takt. Për këtë, sidoqoftë duhet dijë dhe familja ose persona të tjerë, kur atyre u besohet nga familja...”

Mjeku dhe konsulta mjekësore vendosin, duke u mbështet në gjendjen psikologjike të çdo pacienti të veçantë; mund ti thuhet me shumë takt e kujdes diçka për sëmundjen për ta përgatitur atë gradualisht për gjendjen tij të rëndë, duke iu paraqitur i gatshëm për bashkëpunim në çdo kohë, për të bërë gjithçka munden për të mbijetuar, po kështu dhe për familjarët, sepse e kanë shumë të vështirë të përshtaten me ecurinë fatale të të afërmit të vet të shtrenjte, shpesh ato reagojnë me ashpërsi duke u konfliktuar me mjekët; duke i akuzuar për mjekim të pa kujdesshëm deri në gjykata. Për këtë është detyrë e personelit mjek-infermier të jenë gjithnjë të durueshëm, duke u përpjekur të bëjnë më të mirën; çdo gjë sipas personit e nivelit të tij.

Në literaturën botërore publikohet rasti i një gruaje para një profesori të madh – pas operacionit – në të dhënat anatomo-pathologjike të tumorit të gjirit, kur profesori po i jepte përgjigjen – ajo e pyet... po tash pas kësaj dhe sa më ka mbetur të jetoj? Profesori i thyer në moshë pasi u mendua i tha: zonjë sa të jem gjallë unë ti nuk do vdesësh. Ajo ju hodh në krah profesorit dhe e përqafoi, të cilit iu kujtua shprehja latine “Dum, spiro, spero” (Sa të kem frymë, shpresoj)

Pra siç shihet etika mjekësore është e lidhur direkt me bio-etikën që përbën tërësinë e rregullave që i cituam më sipër, të cilat aplikohen në të gjitha fushat shkencore të jetës? Detyrat morale dhe të drejtat në ushtrimin e profesionit të mjekut si, në betimin e Hyppocrat-it, që u përmend e të tjera. Në vitin 1976 Asambleja parlamentare ose Komiteti i Ministrave të jashtëm të vendeve pjesëtarë llogariten aspektin etik të shkencës mjekësore dhe aspekte të veçanta të individit.

Në vitet 80-të u bënë rekomandimet për të drejtat e të sëmurëve, në fillim të viteve 90-të u fut nocioni i depistimit gjenetik dhe lejimi i kërkimeve mjekësore në embrione.

Në 1992 Komiteti Evropian e bio-etikës u pagëzua si Komiteti Drejtues për bio-etikën i Këshillit Evropian (C.D.B.I) i përbërë nga mjek, filozof, jurist, shkencëtar dhe anëtar të asamblesë Parlamentare të: “mbroj qenien humane në identitetin dhe dinjitetin e vet”.

Përgatiti,
Dr. Med. NDUE NIKAJ

Why is Albania a country of fear and crime?

This question is often asked by Albanians, but also by internationals; due to the reason Albania is a country with resources and a climate suitable for productive living. The bad politics of the last 30 years made Albania a place of fear, a place of insecurity, a place where the rulers steal everything. Albanians have been killed in masse due to misgovernance and conflicting policies. In an article in the Italian newspaper "Corriere della Sera" a while ago, frightening figures are given. In the 18 years that the newspaper has received official data, about 22,000 Albanians have lost their lives. The main causes are property disputes and revenge. There have been many murders even for banalities like "why are you looking at me crookedly". There are many elements that force Albanians to take the roads without destinations to the west. The government has stolen so much that social differences have been created. Whoever opposed the thieves and criminals, was threatened with death. Many have even been killed. One of the innocent victims of this criminal system is Aurela Mustali (Jacaj), born in 1978. Aurela is from the village of Vajushtë, locality Gruemirë, the municipality of Malësi e Madhe.

She passed persecution and threats with political backgrounds, on several occasions she has been closer to death than life. Politics in Albania kills. That is why the American ambassador has become serious against the parties that protect some "non grata" people in America. They are even lawmakers. The Socialists, in the last nine years, have increased theft and crime, manipulated votes, collaborated with gangs, mistreated opponents. As a well-known activist of the Democratic Party, Aurela Mustali (Jacaj), is a person who has been threatened many times. Socialist gangs have managed to physically abuse her, telling her that when they want, they can kill her. Being a descendant of an anti-communist family today, such as Aurela Mustali (Jacaj), is a problem. In this country, crime is everywhere, on the streets and in the state. There are still some MPs who make laws, though dangerous, "non grata" for the United States. We learn that the democrat Aurela Mustali (Jacaj) was very active in the difficult years 1997-2001. She was a member of the Party, at the head of the efforts for democracy and human freedom. Let us not forget, that during

the years 1997-1998, over 4000 people were killed. The criminals had robbed all the weapons depots, banks and even the state treasury in Krrabë. In that difficult wartime, Aurela Mustali (Jacaj), served as the secretary of the Democratic Party at the University where she studied. She was distinguished in the organization of

students, but not only at the University. In her village and in the municipality of Malësi e Madhe, she is remembered as a good political activist and organizer in raising funds for the Democratic Party. That is why she was targeted, therefore she was threatened with life in many forms, psychologically and even physically. Harassment continues further with her arrest from the police. Drug and crime police, serving the mafia politics, have arrested and tortured the citizen Aurela Mustali (Jacaj). She was openly told to leave the Democratic Party, otherwise they would kill her. In such conditions where life is endangered, she was forced to leave her country. Today, after the interest of our newspaper, the chairman of the Democratic Party Malësi e Madhe, Anton Kokaj, tells us. He says that Aurela, fortunately, is far away. She is married to Sali Mustali, also this person whose life was endangered as a political activist in Albania. The chairman of the Democratic Party - Malësi e Madhe stated for the newspaper that this couple, and some other people, are in danger of losing their lives in Albania.

Ndue Bacaj

Rikthehet pas katër vitesh, malësori shqiptaro - amerikan Gjon Frani Ivezaj të dëshmojë për Rrënjët dhe Malet e Malësisë së Madhe

Ditën e premte, me datën 23 korrik 2021 në ambientet e Bibliotekës "Marin Barleti" të qytetit të Shkodrës u organizua një veprimtari kulturor me tematikë "takim me lexuesin", ku miku i kahershëm i kësaj biblioteke, Profesor Gjon Frani Ivezaj promovoi njëherazi dy librat e tij të fundit "Iliro Paganët dhe Sfidat e Krishterimit në Shqipëri" si dhe "Rrënjët dhe Malet e Malësisë së Madhe".

Realizimi i kësaj veprimtarie u bë nën kujdesin e veçantë të drejtorit të bibliotekës z. Maxhit Cungu dhe monitorimin profesional të znj. Linda Doda-Kavaja.

Në këtë veprimtari, si kurrë më parë morën pjesë studiues, historianë, analistë, shkrimtarë, poetë, gazetarë dhe mjaft lexues ndër ta edhe të rinj gjimnazist, të cilët i dhanë ende më tepër kuptim tematikës "takim me lexuesin" si një nevojë e munguar së fundmi, për shkak të pandemisë.

Në respekt të Prof. Gjon Frani Ivezaj dhe punës së tij kërkimore shkencore disa vjeçare, të finalizuar në këta dy libra, morën pjesë edhe përfaqësues institucionesh nga qytetet e Shkodrës, Koplikut, madje edhe nga Mali i Zi e Kosova, të cilët i dhanë edhe më shumë seriozitet kësaj veprimtarie.

Për të pranishmit fjalën përshëndetëse si dhe prezantimin e këtyre dy librave

të shoqëruar me një biografi të autorit e mbajti Drejtori i Bibliotekës z. Cungu, i cili mori edhe vëmendjen e plotë të pjesëmarrësve falë kuriozitetit që kishin shfaqur edhe më herët për ta njohur nga

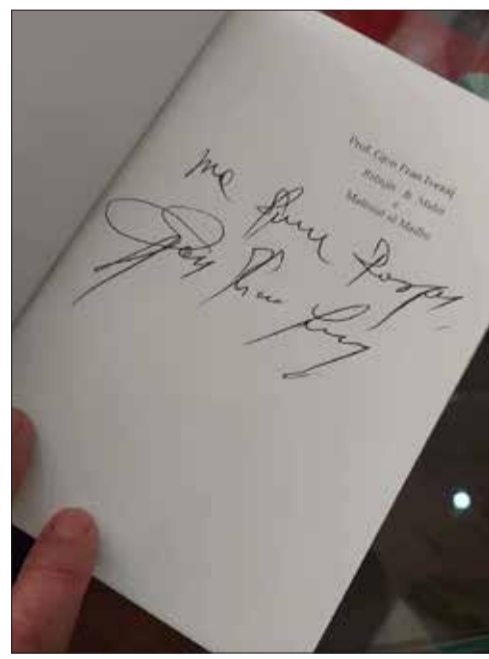

afër këtë autor malësor nga diaspora.

Një vëmendje ende më të madhe mori analiza e hollë dhe plot profesionalizëm shkencor e studiuesit dhe historianit Prele Milani, i cili i vlerësoi këta dy libra si një punë e mirëfilltë shkencore, duke pohuar edhe saktësinë e autorit në konstatimin e ngjarjeve dhe fakteve që

lidhen me ndriçimin e historisë që nga antikiteti e deri në mesjetën e vonë.

Gjithashtu ai u ndal edhe në disa pika kyçe, të cilat ende dhe sot shihen si ngërç të pengmarrjes së pranimit të të vër-

tetave historike, që lidhen me organizimin fisnor apo nocionin e Bajrakut, të cilat sipas tij autori i kishte shtjelluar me shumë kujdes dhe mjaft saktë.

Lidhur me këto punime për të pranishmit folën edhe studiues e kritikë si Rita Shkurtaç, Kadri Ujkaj e të tjerë, të cilët dhanë gjithashtu vlerësimin e tyre për punën e z. Ivezaj. Nuk munguan

as diskutimet e lira si dhe respekti ndaj autorit ku veç fjalës përshëndetëse z. Ndue Sanaj i dhuroi librin e tij të fundit "Dukagjini- Shqipëria ime aty" si shenjë mirënjohje ndaj tij.

Në respekt dhe mirënjohje për të pranishmit mes emocioneve dhe gëzimit për vlerësimin e punës së tij dhe surprizimin nga prania e shumë të intelektualëve dhe pjesëmarrësve në sallë, si dhe mediave lokale përshëndeti dhe falënderoi përzemësisht pjesëmarrësit, duke i dhënë secilit një emocion të shtuar, që vetëm mërgimtarët dinë ta peshojnë dhe kuptojnë mallin dhe dashurinë ndaj Atdheut dhe të qenurit në mes të bashkatdhetarëve.

Një pikë lot malli mbi buqetën me lule të njoma, dhuruar autorit nga "njomëza shkodrane" Aislin Kavaja ishte momenti më emocionues që mori edhe shumë duartrokitje.

Në emër të autorit dhe Bibliotekës "Marin Barleti" të pranishmit i falënderoi znj. Linda Kavaja, e cila moderoi edhe ecurinë e veprimtarisë.

Në fund, veprimtaria u zhvendos në një bar -kafë, në të cilin vijuan mendime e diskutime të lira dhe vëllazërore mes autorit dhe pjesëmarrësve nën shijimin e kafes dhe nënshkrimin të autografeve mbi libra, dhuruar nga autori.

Rita Shkurtaç, Korrik 2021

The Saga of the Cham Community

One of the most persecuted minority groups in Albania is the Cham Community. From 1940's to present, thousands of them were arrested, imprisoned, interned, killed or forced into exile because of their anti-communist positions. Their saga continues even today.

On July 24, 2021, Police arrested Arben Meta, the national political coordinator for the Chamria Association. Once arrested and taken to the police station, he was interrogated by SHISH (National Informative Service) agents about his political work, especially his involvement with Cham Diaspora in Greece, USA, and Canada. According to Mr. Meta, they beat and tortured him when he refused to provide information about the Diaspora Coordinators, specifically Jusf Goxha of Athens, Greece, Nazif Rexho of New York, USA, Sali Bollani, New Jersey, USA, and Tan Dragoni of Canada.

"This is not the first time that I have been detained and interrogated by SHISH about my political work and my coordinating both political and financial activities with the Cam Diaspora" Meta alleges. "But this time they, the police and the SHISH, beat me and SHISH tortured me. They beat me so severely when I refused to

provide information especially about my dealings with the USA coordinators and the amount of money they are sending the Chamria Association in Albania, and I have the pictures to prove it" he continued.

There are pictures circulating showing Mr. Meta being arrested by the police as well as receiving medical treatment after the arrest and release. No charges have been filed against him, and the spokesperson for the State Police did not deny his arrest and nor

did the office of public relations for SHISH.

According to Arsim Kameto, the secretary of The Chairman of the Patriotic National Cham Association, last month Chairman's Office was searched by SHISH agents, and he was interrogated by SHISH about his discussions with his Diaspora Coordinators, especially about the finances. The attorney who is handling this case, FlorieTrepca, a Cham herself, told us that she is collecting facts,

information, and speaking with witnesses about these incidents and the abuses the police and SHISH and has asked Members of Parliament to hold a hearing on this matter.

We contacted all the Diaspora Coordinators, but they declined because they have family members in Albania and the police or SHISH may harass them.

The Editorial Office

OSCE-ODIHR report on the April 25 elections, according to VOA

The ODIHR Final Report on the April 25 Parliamentary Elections, published on Monday, adheres to the main findings contained in the preliminary conclusions on the day after the vote, enriching some of the issues with additional elements.

While assessing the election process, the document prepared by the mission of international observers, mentions the concerns regarding the phenomenon of vote buying, the use by the Socialist Party of the resources it gives to being in power, as well as offers a series of recommendations for the upcoming elections.

The report states that "in the April 25 elections, voters had the opportunity to choose between candidates who could campaign freely and under a legal framework that respects fundamental freedoms" and that "after a new agreement which ended a political stalemate, the main actors had enough confidence to participate in the elections. However, the report notes that "while a number of recommendations from the ODIHR and the Venice Commission were taken into account in the legal changes, other recommendations remain unaddressed, including those related to the de-politicization

of lower-level election commissions, voting rights of persons with disabilities, criminal liability for defamation and use in news of campaign materials"

The ruling Socialist Party, which won a third term in office, is criticized for "gaining significant advantages from being in power, through control of the local administration and from the misuse of public administration resources." This was amplified through the positive coverage of state institutions in the media "the report states, which further notes that" despite a solid legal framework that prohibits the misuse of administrative resources and minimizes the advantage of the ruling party, ministers continued to campaign during official engagements. "The resulting publicity gave the ruling party a considerable advantage."

On the other hand, it is noted that President Ilir Meta, "in his official capacity, campaigned against the ruling party."

According to the international observer mission, "allegations of vote-buying were ongoing during the campaign. Widespread vote-buying practices continued to be a problem. A large number of investigations were opened in this regard.

"About 30 criminal investigations into vote-buying and about 50 criminal cases for other irregularities were initiated in connection with the 2021 elections."

The report notes that "the provision of incentives and alleged pressure on civil servants is a concern". And also "the flow of sensitive personal data, including the political preferences of voters is a serious concern and makes voters vulnerable to pressure," the report said, referring to the system of patronage set up by the Socialist Party.

The final report clearly assesses the role of the Central Election Commission, and its structures, including the grievance phase in which the Electoral College was engaged. According to the ODIHR, complaints and appeals "were considered in an open and orderly process, with respect for the procedural rights of the parties and reasonably justified decisions".

The ODIHR has also provided a series of recommendations "to support efforts to harmonize elections in the Republic of Albania with OSCE commitments and other international obligations and standards for democratic elections". There are at least 5 recommendations that are

considered as priority and that are related to "the need to further review the legal framework, to guarantee the right to a free and secret election, to identify, investigate and prosecute cases of vote buying, to guarantee the security of citizens' personal data and to restrict the use of electoral materials in the news".

In the April 25 elections, the Socialist Party alone secured a majority of 74 deputies. The Democratic Party won 59 seats in the next parliament, while its main ally the SMI, which ran on its own, will have 4 deputies. The opposition continues to denounce the elections, considering them an electoral massacre, stating that it will never recognize them, despite the fact that in September it will be part of the parliament that will emerge from these elections. Even in a reaction after the publication of the report, the Democratic President Lulzim Basha states that this document "confirms that on April 25 the will of the Albanians was alienated. "The report confirms what all Albanians already know: April 25 had nothing to do with democracy and free and fair elections." While according to the General Secretary of the Socialist Party, Taulant Balla, Albania received "the best report on the elections in these 30 years"

The Editorial Office

*** POEZI *** ** POEZI *** POEZI *** POEZI *** POEZI *** POEZI *** POEZI *** POEZI

FRIKA NDEZ DETIN

Më thellë se në vetvete e burgosën veten
Në mendon seç ka mes të sotmes e së nesërmes
Me qerpik kafshon lotin në cep të syrit

Fare shkoqitur kjo mospërfillje njerëzore
Këtej e përtej me mizori po regjen koha e stinët
E rëndë kjo fantazi e arratisjes nga vetja

Sikur të qe atje qoftë edhe një skaj
Në lashtësi të kohës të mbështilleshe
Të ardhmen tonë s'do e braktisnim

I padukshmi covid-19 edhe krojet i thau
Lisin prej lisave të malit e ndau
U zbururua dimri pranverorë me stoli të acarta

Mbyllur e la njerëzinë fjala e trishtë
Ngrica mpiks tej përtej kohërave
Mbi hirin e përjetshëm të akullnajave pranverore

Moçali i hapur s'ka nevojë për dritare mbi plagë
Sipas një kodi s'dihej prej kujt
Fjala ngel jetime frika e kall detin
Seç shteg tek fundi fundëm të nxjerr një zot e di

Këto klithma më trembin e nata që hesht
Nuk e di në ndjen të ftohtë nga ngrica jashtë
Përtej mureve hermetike të erës

Apokalipsi covid ne operacion si ushtari mire Zhvejg
Karvanë krushqish që askund s'ju zë pritë
Me armen e shkatërrimit mbolli fillimin e fundit

Eh kjo njerëzia përgjumur qenë

IMAZH BUZË MBREMJE TETORI

Në këtë buzë mbrëmje fillim tetori
Freski e ëmbël ku shfaqet magjia
E dua të dhuroj këtë tufë vargësh

Dielli në perëndim përkëdhel vargmalet
Ama s'ua shuan dot flakën fantastike
Kështu pra
Kujdeset për grimimin e egoizmit njerëzorë

Qielli i kaltër e i bukur ky altarë i madh
Edhe ëndërrat shuajnë etjen në këtë hapësirë
Ndaj pjekurinë bashkoje ti me pafajësinë

Panoramë e kësaj mbrëmjeje
E tëra hareplote për tu pikturuar
E kaltra tërë çiltërsi
I gjithë horizonti bukuri vjeshte

Ky qiell i bukur një tetori
U zbururua se dëgjoi zërin tënd melodioz
Sepse këngën tënde dhe qielli e dëgjoi

Dhe shpirti im
Le ti ngajë asaj kështjellës madhështore
Qoftë zjarr apo ngricë qoftë

Ndjenjë e ngazëllim përzier
Eh kjo puhizë e lehtë e kësaj mbrëmjeje

EH KJO VJESHTE NË IKJE

Më djeg kjo vjeshtë edhe kur i flet mallit
Në prag dimri në terrin e hutuar
Hirin do e ndez e dheun në flakë do e kallë

Bloza e than barin e mbirë mbi gërmadha
Si dielli është mendimi shiu apo era
Këto i druhen mallit tim
Të tregojnë shtegun kah mbrëmja

Në gjendesh mes të verdhës e të gjelbrës
Tek caku ku vjeshta jonë merr frymë
Me shpirtrat e erës mund të flas
Edhe sikur të tretëm si vjeshta a të tretëm ndër sy me një
grusht mall

Hapat që hedh duhet mirë ti mat
Këto klithma më trembin e nata që hesht
Pasi as qielli s'është i kaltër gjithnjë
Eh dhe kjo vjeshtë në ikje

IMAZH I ETJES

Ngrohtësi të falë kjo verë vjeshte
Të gjalla ëndërrat jetojnë aty
Telat e zemrës luajnë melodi shpirti

Çdo çast po na rrëmben vjeshta
Imazhet mahnitëse shfaqen kudo
Asnjë moment se ndan mendimi
Nipërit atmosferën ngrohin

Petkun e ditës lozonjare vesh vjeshta
Plot ledhatime vijnë puhiza
Në skrofullën e zemrës pushpurit gëzimi
Në këto ditë vjeshte plot ngjyra

Të pafundme janë këto melodi të jetës
Me ngjyra i qëndis si vetë vjeshta
Adhurueshëm përformon mbi
Pentagramin e ëndërrave plot shpresa

Nga fanari i shpirtit dritat vezullojnë
Si puhizë e lehtë përshkon imagjinatën
Kjo vjeshta bashkë udhëtare
Ta fal dritën e përtej qiejve

DO TË KËNDOJË VJESHTE

*(Kushtuar nipçes Gjovalin Shkoza me rastin
e përvjetorit të datëlindjes)*

Do të këndojë vjeshta
Ndaj ëndërooj nën këtë qiellin jeshil
E mbjellë si parajsë gjithë dashuri hyjnore
Për ty nipçe zemra më përcjell ngazëllim

Me zemrën e madhe e shpirtin qelbarë
Dëlirësia jote lumturi na dhuron
Këtë përvjetor ditëlindje Gjovani sot feston

Dritë janë mbjellë pishinat e shpirtit tënd
Jehonë lëshon kënga prej vargut tim
E mbushur plot fluska energjie

Virtyt i bëhesh kësaj bote
Vjeshta e vargieve do këndojë
Kënga përletet në pentagramin e jetës
Mall e dashuri i bëhesh asaj

I lindur në tetor njësh u bëre me stinën
Oaz i bëhesh qiellit si ajo streha e hapur
Qiellzohen emocionet si flatra melankolie

Ndjenjë dhe emocion të dhuron kjo ditë
Ti engjëll dëshire që dhuron lumturitë
Unë miq e farefis ti urojmë dhe 100.

JU MIQËSIA IME

Për ju miqësia ime
Në këtë ditë të bukur vjeshte
Fjalët do i mbledh e ti hedh në fletë

Ëmbëlsia le të mblillet në fjalorin e ditëve
Si klithmë le të dëgjohej deri prapa diellit
Fryma e besimit në emër të engjëjve të bekojë

Le ti mbarë shtojmë ditët e bardha
Gjaku i miqësisë të depërtojë ndër damarë
Sepse dhe pika e ujit i thërret burimit

Honit të ndarjes ti mbyllim dritare e derë
Në shpirtra tanë mbiftë vjeshta me ngjyra
Bujarja e fisme deri në kupën e qiellit

Edhe kjo dekadë po e mbyll historinë
Nëse sekretit i ecjes përpara qëndron tek nisja
Arritja le të jemi ne në dekadën e re

Jetës le ti japim më shumë jetë
Nëpër fushat e bleruara të mendimeve
Mbi dallgët e blerta të ujitur nga uji jeshil
Për miqësinë e vërtetë

VJESHTE NË MANHATTAN

Ashtu si sot
Vjeshtë në Manhattan qe aso kohe
U ndje hingëllima e kalit kuq
Edhe sot seç i ndjehet oshtima

Plot ligjërata qenë mbushur gojë
Vijnë shtegtarët e vizitojnë gjetet mbi emër
Eh dhe aty fati desh shqiptarë pati

Lëkundet përmendorja bien shpend e gjethe
Gjithçka munda të ndodhë aty në brigje
Atë ditë të 11 shtatori në vjeshtë
Çakejtë ndër nahije qenë

Botën mos shiko thonë asnjëherë për gjykim
Vizitat poshtë e lart nëpër dhimbje shpirti
Vjedhja e kohës
Dhuruar ndër imazhe portretesh

Eh ajo e madhja energji kozmike
Lindur e harlisur nëpër dhimbje të kohës
Ai burim i etjes njerëzore me artin e mashtrimit këmbëkryq
dhe sot

Kënga e fjala lëshon lotët e vargut
Pas atyre shtëllungave tymi
Edhe nata pati zënë vend
Me hipoteza lëshoi nga pak frymëmarrjet
Mespërmes pyetjeve të pazgjidhura ende

KËNGËN TA THUR O YLLËSI

*(Me rastin e dy vjetorit lindjes
Ryan Çela)*

Këngën më të bukur do e thur o yllësi
Do ua jap bilbilave ta këndojnë për ty
Ryan bashkë me vjeshtën
Gëzofshin në përjetësi

Fjalët më të ëmbla dua ti vargëzoj
Madhështia le të shtohet mbi këtë tokë
Për Edlir dhe Donika je princi parë në botë

Sa do doja të kem pranë e të ledhatoj
E t'kënaqesha pafund në këtë dy vjetor
Linde si princ e të udhëheqësh si perandor

Ti o rreze drite horizontet i shndrit
O engjëll i dëshirës ti zemrat na i rritë
Gjendesh tej atlantikut por të kam në shpirt

Ti engjëll i ëndërrave i tëri qelbarë
Në këtë ditë vjeshte pafund të festosh
Në pedestalin e kohës Ryan mbretërofsh

Të uroj ylli vogël një qiell lumturi
Brenda honeve të shpirtit je e madhja mrekulli
Urime datëlindja i bukuri Ryan
Gëzuar e dita t'u bëftë 1.000